

SÜRDÜRÜLEBİLİR YEREL KALKINMA: EMİRDAĞ İLÇESİ ÖRNEĞİ

Rukiye TINAS¹

Öz

Bu makalenin araştırma sorusu, Birleşmiş Milletler (BM) “Gündem 2030” kapsamındaki 17 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) doğrultusunda yerel bir örnek olarak Emirdağ ilçesinin hangi noktada olduğudur. Öncelikle sosyal sermayenin içkin olduğu yerel/bölgesel kalkınma teorisinin temelindeki üç yaklaşım – “endojen kalkınma”, “katılımcı kalkınma” ve “yakınlık ekonomisi” – incelenmiştir. Ardından üç kutuplu – sosyal, ekonomi, çevre – sürdürülebilir kalkınmanın ortaya çıkışı ve bunu gerçekleştirmeye yönelik BM ve AB stratejilerine ve amaçlarına değindikten sonra Türkiye’nin kalkınma/sürdürülebilir kalkınma kapsamındaki çalışmaları sunulmuştur. Son olarak, 2019-2024 yılları arasında Emirdağ Belediyesi’nin tamamladığı projeler Gündem 2030 çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu projelerin kaynakları belediyenin, bakanlık birimlerinin ve Emirdağ Kaymakamlığı’nın web siteleri ile belediyenin sosyal medya hesapları ve medyadır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Kalkınma, Sürdürülebilirlik, BM Gündem 2030, Emirdağ
JEL Sınıflandırması: O10, Q01, R11

SUSTAINABLE LOCAL DEVELOPMENT: THE CASE OF EMİRDAĞ DISTRICT

Abstract

The research question of this article is where Emirdağ district stands, as a local example, in achieving the 17 Sustainable Development Goals (SDGs) of the United Nations “Agenda 2030”. First, the three approaches underlying the local/regional development theory in which social capital is inherent – “endogenous development”, “participatory development” and “proximity economy” – were examined. Then, the three poles – social, economic, environmental – of sustainable development and Turkey’s activities within the framework of development/sustainable development were presented. Finally, the projects carried out by Emirdağ Municipality between 2019 and 2024 were evaluated within the framework of the 2030 Agenda. The sources that provided access to these projects are the websites of the municipality and ministerial units, the Emirdağ District governorate, and other sources are the municipality’s social media accounts and the media.

Keywords: Local Development, Sustainability, UN Agenda 2030, Emirdağ
JEL Classification: O10, Q01, R11

¹ Prof. Dr. Rukiye TINAS, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, e-posta: rukiye_tinas@hotmail.com, ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-8096-6662>

1. GİRİŞ

Yerel/bölgesel kalkınma, Avrupa devletlerinin 1970’li yıllara iz bırakan fordizm krizinin yaratmış olduğu zorluklarla baş edebilmeleri amacıyla ortaya çıkarılmış yeni yaklaşımlar ile analiz ve müdahale çerçeveleri arasındadır. Temelinde yerel/bölgesel kaynakların değerlendirilmesiyle sınırları belli bir coğrafi mekândaki toplumun sosyal, ekonomik, kültürel, çevresel refahının artırılması yer alır. Kalkınma literatürü incelendiğinde bir perspektife göre endojen (içsel) kalkınma ve katılımcı kalkınma, diğer perspektife göre ise ilkinden hiç de ilgisiz olmayan “sosyal sermaye” ve yakınlık ekonomisi (*proximity economy/economy of proximity*)” yaklaşımları, yerel/bölgesel kalkınmanın teorileşmesini sağlamışlardır.

Sosyal sermayenin göçteki işlevselliği sabit iken yerel/bölgesel kalkınmayı da kolaylaştırıcı bir niteliği de mevcuttur. Sosyal sermaye kavramını ilk kullanan Lyda J. Hanifan, kavramı bir topluluğun üyelerini karakterize eden arkadaşlık, sempati, yardımlaşma, iş birliği ve dayanışma ilişkilerine bağlayarak bu ilişkileri, topluluk üyelerinin refahını sağlamada bir zenginlik (sermaye) olarak değerlendirmiştir. Alexis de Tocqueville, Emile Durkheim, Max Weber, Karl Marx, Charles H. Cooley ve Ferdinand Tönnies gibi Batılı düşünürler ve onlardan önce İbn-i Haldun, sosyal sermayenin bileşenlerini ortaya koymuşlardır. Kavramın modern gelişimini sağlayarak unsurlarını – norm, *network* (sosyal ağlar), güven – ortaya koyan sosyologlar Pierre Bourdieu ve James S. Coleman ile siyaset bilimci Robert D. Putnam gibi isimlerin yanında kavramı iktisat alanında kullananların başında Nan Lin ve Francis Fukuyama gelir. (Tınas vd., 2023) Yerel/bölgesel kalkınma bağlamında sosyal sermaye, sosyal ağların doğası ve yoğunluğu bakımından incelenmeleriyle yerel kalkınma için seferber edilebilir kaynak çeşitlerini sunar. Zira sosyal sermaye, bireyler arası ilişkileri şekillendiren soyut unsurların bütünü ve sosyal yapı ile iç içe olan kaynaklara erişimi sağlar. Aktörlerin sosyal ağları, zayıf bağların gücünü de ortaya koyarak kalkınma için ya bir potansiyel ya da bir fren mekanizması oluştururlar. (Arrow, 1974: 44)

Bu çalışmanın araştırma objesi Afyonkarahisar iline bağlı, İç Anadolu Bölgesi Yukarı Sakarya Havzası içerisinde yer alan ve tarım, hayvancılık ile sanayi alanlarında potansiyellere sahip olan Emirdağ ilçesidir. TÜİK (2023) verilerine göre ilçe merkezi, 69 köyü ve iki beldesi (Davulga ve Gömü) ile Emirdağ ilçesinin nüfusu 42 327 iken ilçenin köylerden bağımsız nüfusu 22 909 olarak kaydedilmiştir (Akt. Emirdag.gen.tr., 2024). Tarım ve hayvancılık, ilçe kırsalının ekonomik faaliyetlerinde ön sıradayken son yıllarda ilçe merkezinde hizmet sektörü ve sanayi hızlı gelişim göstermektedir. 2000 yılında 110 000 hektarlık alan üzerinde İl Özel İdaresi’nin %40, Emirdağ Ticaret Odası’nın %30 ve Emirdağ Belediyesi’nin %30 iştirak paylarından oluşan ortaklıkları ile kurulmuş olan Emirdağ Organize Sanayi Bölgesi’nde (OSB), dondurulmuş gıda, doğal taş, pres taş, et-entegre, hayvansal yem, kültür mantarı üretimi, süt ve süt ürünleri, hazır (tabldot) yemek gibi sektörlerde üretim yapan 14 firma bulunmaktadır. (Emirdağ Organize Sanayi Bölgesi, t.y.)

Arazilerinin yarısından fazlasının (%53,2si) tarıma uygun olan Emirdağ ilçesi, Afyonkarahisar’a bağlı diğer ilçe merkezlerine göre en yüksek tarım alanına sahiptir. Göç olgusuyla – hem iç hem de dış göç ama özellikle de 1960’lı yıllar itibarıyla başlayan dış göç – tarım alanlarının terk edilmesi veya işlenmemesi, çiftçi hanesinde azalma, pazarlama ve iş gücü eksikliği – ve su kaynaklarının kısıtlı olması ilçe ekonomisini haliyle olumsuz etkilemektedir. Buğday ve arpa ilçenin en önemli tarım ürünleridir ve bunların üretimi sulamalı tarımın yaygın olduğu köylerde yüksektir. Üreticiler ve şirketler arasındaki sözleşme çerçevesinde de kotalı şeker pancarı üretimi yapılmaktadır. Şeker pancarı, hem sanayi hammaddesi olarak hem de besi hayvancılığında gerekli olduğundan üretim alanlarının artırılması hem sanayi hem de hayvancılığa katkıda bulunacaktır. Dolayısıyla sulanan tarım alanlarının artırılmasına yönelik projelerin ve alt yapı çalışmalarının yapılması, ilçenin iklimi, toprak yapısı, su potansiyeli baz

alınarak “ürün deseninin haritasının” oluşturulması, ilçede eksik olan tarımsal alet ve makinelerin sayılarının artırılması, ilçenin tarım potansiyelinin optimal seviyede kullanımını sağlayacaktır. (Ünal ve Yücel, 2022a) Böylece ortaya çıkan istihdam olanakları, yörenin genç nüfusunun göçünü sınırlandırabilir ve hâlihazırda var olan ilçeye yabancı göçünü azaltabilir. İlçedeki iş gücünün yetersizliğinin, çiftlik sahiplerinin çalışma izni olmayan, vize süreleri dolmuş yabancı uyrukluları çalıştırmaya neden olduğu bilinmektedir (Beltürk Haber, 2023).

Emirdağ ilçesi, fiziki – ilçe alanının %30’undan fazlası yayla ve mera – ve beşerî çevre koşulları sayesinde hayvan yetiştiriciliğinde önemli bir konuma sahiptir. 2019 yılına ait verilere göre küçükbaş sayısı en yüksek bölge olan Ege Bölgesi içerisinde Afyonkarahisar 1. sıradayken, bu ilin ilçeleri arasında Emirdağ 1. sıradadır. Koyun sayısında yine Afyonkarahisar, Ege bölgesinde 1. sırada, Emirdağ ilçesi de ilinde 1. sıradaki ilçedir. Ege Bölgesi illeri arasında manda sayısı en yüksek olan il tekrar Afyonkarahisar olurken ilde manda sayısı en düşük olan ilçe Emirdağ’dır (Afyonkarahisar Ticaret ve Sanayi Odası, 2020). Bu resmi verilere ek olarak eskisi kadar olmasa da mera ve ahır hayvancılığının Emirdağ’ın kırsal nüfusunun önemli geçim kaynaklarından biri olduğu belirtilmelidir. Göç, ilçenin tarım potansiyeline yarattığı gibi hayvancılık potansiyeline de tahribat yaratmıştır. İlçenin hayvancılık potansiyelini optimal düzeyde kullanabilmesi için hayvansal ürünlerin işlenerek gıdaya dönüştürülmesi, bunun için hayvancılık sektörüne yönelik sanayinin teşvik edilmesi gerekmektedir. Nihayetinde ilçenin hayvansal ürün pazarına dönüşmesi muhtemeldir. (Ünal ve Yücel, 2022b)

Belirtilen alanlardaki beşerî ve ekonomik sermayelerden ve potansiyellerden oluşan içsel kaynaklarının yanında dış göç olgusunun yarattığı sosyal ve ekonomik sermayeler de içsel kaynak teşkil etmektedir. Yurt dışında özellikle Avrupa’da (başta Belçika, Fransa ve Hollanda ülkelerinde olmak üzere) yaşayan kalabalık Emirdağlı nüfusun² hem yurt dışındaki hem de Emirdağ’daki Emirdağlılar ile sosyal ağlarının yarattığı sosyal sermaye birikimi, Avrupa’da yaşayan Emirdağlıların ekonomik sermayeleri ve onların Emirdağ’a göçmen havaleleri (Dağdemir vd., 2018) – havaleler illa ekonomik değil sosyal havale de olabilir (Levitt, 1998) – ve Avrupa’daki Emirdağlı yoğunluklu Türk derneklerinin Emirdağ ilçesinin kalkınmasına potansiyel katkıları tahmin edilebilir.

Yukarıda sunulan bilgilerden hareketle, İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE) araştırmaları raporlarına göre ili içerisindeki sıralamasının yıllar içerisinde gerilediği göz önünde bulundurularak Birleşmiş Milletler (BM) üyesi devletlerin 2015 yılında kabul ettikleri “Gündem 2030 (*The 2030 Agenda for Sustainable Development*)” kapsamındaki 17 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına (SKA) ulaşmak yolunda Emirdağ ilçesinin hangi noktada olduğu, bu makalenin araştırma sorusunu oluşturmaktadır.

Makalede öncelikle sosyal sermayenin içkin olduğu yerel/bölgesel kalkınma teorisinin temelindeki üç yaklaşım – “endojen kalkınma”, “katılımcı kalkınma” ve “yakınlık ekonomisi” – incelenecektir. Ardından üç kutuplu – sosyal, ekonomi, çevre – sürdürülebilir kalkınma ve Türkiye’nin kalkınma/sürdürülebilir kalkınma doğrultusundaki çalışmaları sunulacaktır. Son olarak, 2019-2024 yılları arasında Serkan Koyuncu³ başkanlığı altındaki Emirdağ Belediyesi’nin kendisinin veya bakanlık birimleri ve kaymakamlık desteğiyle gerçekleştirdiği projeleri, Gündem 2030 çerçevesinde değerlendirilecektir. Bu projelere ulaşmayı sağlayan kaynaklar, belediyenin ve bakanlık birimlerinin,

² TÜİK’in Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) verilerine göre 31 Aralık 2020 tarihi itibarıyla Emirdağ ilçe nüfusuna kayıtlı olan kişi sayısı 99.940’tür. T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi’nin Veri Yönetimi Şubesi’den alınan verilere göre ise 17 Şubat 2021 tarihi itibarıyla Türk vatandaşlığından çıkanlar hariç yurt dışında yaşayan Emirdağ ilçesi nüfus aile kütüğüne kayıtlı kişi sayısı 65.924’tür. Dolayısıyla son yıllardaki nüfus artışı göz önünde bulundurulursa yurt içinde/dışında yaşayan Emirdağlıların toplam sayısı en az 165.864’tür. (Akt. Şahbaz, 2021: 856)

³ Serkan Koyuncu, 2019 Mahalli İdareler Seçimlerinde Adalet ve Kalkınma Partisi’nin (AK Parti) adayı olarak Emirdağ Belediye Başkanlığı’nı kazanmıştır. Koyuncu, 2024 Mahalli İdareler seçimlerinde aynı partiden aday olarak yeniden belediye başkanı seçilmiştir.

kaymakamlığın web siteleri, diğer kaynaklar da belediyenin sosyal medya hesapları ve medyadır. Davulga ve Gömü belediyelerinin inceleme dışında bırakılmalarının nedeni, çalışmanın amacı kapsamında değerlendirilebilecek çalışmalar sunmamış olmalarıdır.⁴

2. YEREL/BÖLGESEL KALKINMA YAKLAŞIMLARI: ENDOJEN KALKINMA, KATILIMCI KALKINMA VE YAKINLIK EKONOMİSİ

2.1. Endojen Kalkınma

Endojen kalkınma'ya – John Friedmann'ın (2007: 990) ifadesiyle “içeriden bir kalkınmaya (*a development from within*)” – dair ilk ifadelere BM Genel Kurulu'nun 7. Özel Oturumu vesilesiyle hazırlanan “*What now? The 1975 Dag Hammarskjöld Report*” başlıklı Dag Hammarskjöld Kalkınma ve Uluslararası İş Birliği Raporu'nda rastlanmaktadır. “Başka türlü kalkınma (*Another Development*)” ifadesine yer verilen raporda kalkınmanın bütünüleyici, değer yüklü, kültürel bir süreç ve doğal çevreyi, sosyal ilişkileri, eğitimi, üretimi, tüketimi ve refahı kapsayan bir bütün olduğunu belirttikten sonra kalkınmanın içselliğine vurgu yapılmıştır. Kalkınmanın içselliği, öncelikle kendi gücüne ve kaynaklarına güvenen, geleceğinin vizyonunu egemenlik içinde belirleyen, sorunlarını ve özlemlerini paylaşan toplumlarla iş birliği yapan her toplumun kalbinden kaynaklandığı şeklinde ifade edilmiştir (Dag Hammarskjöld Foundation, 1975: 7). Yoksulluğun ortadan kaldırılmasından başlayarak ihtiyaçların karşılanmasına yönelik olan ve içsel ve otonom (*self-reliant*) niteliklere sahip “Başka türlü kalkınma”, çevreyle uyum içerisindedir (Dag Hammarskjöld Foundation, 1975: 28).

Stöhr (1984: 3)⁵, endojen kalkınma potansiyelini, her topluluğun başlangıçta sahip olduğu belirli kaynak çeşitliliği (ekolojik, beşerî, sosyo-kültürel, kurumsal, vs.) ile açıklamaktadır. Bazı bölgesel toplulukların (veya bunların belirli bireyleri, şirketleri, grupları) diğer toplulukların kaynaklarına da erişmeyi ve böylece kendi kalkınma potansiyellerini artırmayı başarmış olabileceklerini eklemektedir. Bu bakımdan ilgili topluluklar, gelişimlerini kendileri tayin etseler bile (*self-determination*) başlangıçta diğer topluluklara ait kaynaklara dayandıklarından otonom değillerdir (*not self-reliant*). Otonom kalkınmanın (*self-reliant development*) bölgesel toplulukların esas olarak içsel kaynaklara dayalı olarak kendi kararlarını verdikleri kalkınma anlamına geldiğini belirten Stöhr, bu nedenle endojen kalkınma ve otonomluğun bir kombinasyonunun gerekliliğinin altını çizmektedir. Dolayısıyla otonomluk (*self-reliance*), bölgesel toplulukların iç kaynaklarını ve içsel kalkınma potansiyellerini ekonomik, sosyo-kültürel, çevresel ve politik açıdan tam olarak harekete geçirebilmeleri için iç kapasitelerini ve dış olanaklarını gerektirir. Ayrıca otonom kalkınma, ulusal, bölgesel ve lokal gibi farklı ölçeklerde tasarlanabilir. (Stöhr, 1984: 3-4) Buna paralel olarak Stöhr ve Taylor (1981: 9-10), temel hipotezi kalkınmanın dış talep ve inovasyon dürtüleri tarafından yönlendirildiği ve birkaç dinamik sektörel veya coğrafi kümelenme neticesinde kalkınmanın kendiliğinden veya teşvik edilmiş bir şekilde sistemin geri kalanına “*damlayacağı*” fikri olan ve kökenleri neoklasik ekonomi teorisine dayanan “yukarıdan kalkınmadan” bahsetmektedirler. Stöhr ve Taylor'ün çalışma arkadaşlarından Tödtling (t.y.: 3) de yukarıdan kalkınmanın içsel bölgesel kalkınmanın iç faktörlerine, yeteneklerine ve süreçlerine dışsal olanlardan daha fazla odaklanmak olduğunu belirtirken temel özelliklerini üç maddede özetlemektedir: ilki, doğal kaynaklar, yerel iş gücü, tarihsel köklü beceriler ve yerel girişimcilik gibi “*verili faktörler*”;

⁴ Davulga Belediyesi'nin internet sitesinde (davulga.bel.tr) “Belediye Bülteni” incelendiğinde burada yalnızca “daha yeşil bir Davulga için” ağaçlandırma çalışmalarına, kanalizasyon çalışmalarına, kar küreme aracı alımına, otopark genişletmesine, yeni bankların yerleştirilmesine, kaldırım düzenlemesine, sokaklara kilit parke taşı döşenmesine, Covid 19 Pandemisi sürecinde (camilerde, okullarda, kiraathanelerde) dezenfeksiyona, pazaryerinde maske dağıtımına, mezarlık bakımına, haşerelerle mücadelede, ilkokula kapalı halı sahanın yanında basketbol ve voleybol sahalılarının yapılmasına ve küçük sanayi sitesinin kurulması için sınır belirleme çalışmasının yapıldığına dair kısa bilgiler yer almaktadır. Gömü belediyesinin ise çalışmaları hakkında başvurulabilecek bir internet sitesi yoktur.

⁵ 1975 yılında Viyana Ekonomi ve İşletme Üniversitesi'nde “Disiplinlerarası Mekânsal Planlama Enstitüsü (*Interdisciplinary Institute for Urban and Regional Studies, IIR*)” Stöhr tarafından kurulmuştur. IIR, bağımsız bölgesel kalkınma alanındaki yenilikçi yaklaşımları, “aşağıdan” kalkınma yaklaşımı ve diğer “yer bazlı (*space-based*) kalkınma stratejileri” ile tanınmaktadır.

ikincisi, altyapının kalitesi, okullar, üniversiteler ve araştırma kuruluşları, yüksek eğitimli iş gücü, bilgi ve yenilikler gibi “yaratılan faktörler” ve üçüncüsü, yaşam koşullarının iyileştirilmesi için toplumsal hareketler ve sivil toplum kuruluşları (STK) gibi dışa bağımlılıklarla mücadele eden ve girişimleri tetikleyen sosyal ve politik faktörler. Tödling (t.y.: 13) aynı zamanda içsel bölgesel kalkınmanın 1980’li yıllardan bu yana sanayi bölgeleri, yerel girişimcilik, bölgesel öğrenme, bölgesel yenilik sistemleri, “yer bazlı” bölgesel kalkınma gibi kavramlarla birlikte kullanıldığının altını çizmektedir. Romer (1994: 3) ise endojen kalkınmanın ekonomik büyümenin dışarıdan gelen güçlerin sonucu olmasıyla değil, bir ekonomik sistemin içsel sonucu olarak neoklasik büyümeden ayrıştığını belirtmektedir.

1990’lı yıllardan itibaren endojen kalkınma yaklaşımına ilişkin çalışmaların sayısı artmıştır. Örneğin Gioacchino Garofoli editörlüğünü yaptığı *Endogenous Development and Southern Europe* (1992) başlıklı kitabında yerel kalkınmanın mali teşviklerle dış firmaları çekmek olan eski yöntem yerine yerel kaynaklara dayanması gerektiğini öne sürmektedir. Antonio Vazquez-Barquero ise “*Endogenous Development Networking, Innovation, Institutions and Cities*” (2002) başlığıyla yayımlanan kitabında içsel kalkınma kavramını, mekanizmalarını ve politikalarını ortaya koymuştur. Ayrıca, Andy Pike, Andrés Rodriguez-Pose, John Tomaney, “*Local and Regional Development*” (2006) başlıklı çalışmalarında yerel/bölgesel kalkınmaya ilişkin yaklaşımları ve bu yaklaşımların mekânsal politikalarının yaratmış oldukları yerel/bölgesel kalkınma sorunlarını sunmuşlardır. Aynı zamanda, yerel, bölgesel ve kentsel ölçeklerde kalkınmayı daha yüksek üretkenlik, ekonomik büyüme ve daha düşük işlem ve ulaşım maliyetlerinin ürünü olarak yorumlayan Pike, Rodriguez-Pose ve Tomaney (2017: 121), içsel kalkınmanın yerelliklerin ve bölgelerin içinden gelişen, sosyal olarak üretilen kalkınma potansiyeli biçimlerine dayandığını ifade etmektedirler. İçsel yerel/bölgesel kalkınma bu nedenle, yerleri yerel/bölgesel donanımlara daha fazla bağımlı ve dışsal veya dış ekonomik çıkarlara daha az bağımlı hale getirmeye çalışan “*yer bazlı*” bir yaklaşımla eşdeğerdir. Başka bir deyişle, içsel kalkınma aşağıdan yukarıya yaklaşımla doğrudan bağlantılıdır. Yer bazlı yaklaşımların amacı, yerel/bölgesel etkileşimi geliştirmek ve yerel/bölgesel güven, iş birliği ve rekabet ağlarının yanı sıra üretken kaynakları paylaşma ve sosyal medya aracılığıyla etkileşimli öğrenme, adaptasyon, inovasyon ve girişimcilik sayesinde bilgi yaratmayı teşvik etme konusunda yerel/bölgesel kapasite oluşturmayı amaçlayan müdahaleleri teşvik etmektir. Bu süreçte yerel/bölgesel yönetim kurumlarının merkezi rollerinin altı çizilmektedir. Yazarların en önemli vurgularından bir tanesi endojen ve yer bazlı yaklaşımın belirleyici karakteristiklerinden birinin coğrafi kontekste duyarlılığıdır. Bunun anlamı, yerel/bölgesel koşulların farklı stratejilerin başarı kapasitelerini biçimlendirdiğidir. Belli bir zaman ve mekânda sonuç vermiş bir politikanın ve stratejinin başka bir zaman ve mekânda kontekst eşitlenmesi söz konusu olmadan başarılı olma şansı düşüktür (Pike vd., 2017: 205-207).

Son olarak, Dr. Fabrizio Barca’nın (2008: 17) (Genel Müdür, Ekonomi ve Finans Bakanı, İtalya) Avrupa Birliği (AB) uyum politikasının bugüne kadarki etkinliğine ilişkin hazırladığı değerlendirme raporunda içsel kalkınmadan bahsedilmese de buraya kadar sunulan çalışmalarda görülen “*yer bazlılık*” paradigmasıyla karşılaşılmaktadır. Raporun yazımına katkıda bulunanlar, “Bölgeselleştirilmiş bir sosyal ajandaya ihtiyacı” işaret ederek yığılaşmanın büyümenin ve kalkınmanın itici güçlerinden biri olduğu düşüncesinde fikir birliğine varmışlardır. Diğer bir itici güç ise güçlü (ağ) etkileridir. Raporda belirtildiği gibi bir bölgenin büyümesi için genellikle güçlü ağların devreye girmesi gerekir, yani ulaşım, enerji, Bilgi ve İletişim teknolojileri (BİT) ve diğer bağlantılar nedeniyle başka yerlerde meydana gelen büyümeden faydalanılmasına ihtiyaç vardır. Raporda altı çizilen en önemli noktalardan biri, yığılımların (bölge ağlarının yanı sıra) asla yalnızca piyasa güçlerinin sonucu olmadığı gerçeğinin de dikkate alınması gerekliliğidir (Barca, 2008: 18). Her zaman açık veya örtülü, doğrudan veya dolaylı mekânsal etkilere sahip olan kamusal eylemin de bir faktör olduğu belirtilmelidir. Bu noktada kalkınma politikasında verimlilik ve eşitlik boyutlarının birlikteliği vurgulanmıştır. Verimlilik hedefi, her yerin

veya bölgenin potansiyelinin tam olarak kullanılmasıyla ilgili iken eşitlik hedefi, nerede yaşarlarsa yaşasınlar bireylere eşit fırsatlar sağlanmasıyla ilgilidir. İlgili rapor da mekâna dayalı entegre bir strateji bağlamında, bu iki hedef arasında net bir ayırım yapılmasına ve bunların farklı müdahalelerle takip edilmesine ihtiyaç olduğunu güçlü bir şekilde savunmaktadır.

2.2. Katılımcı Kalkınma

Çağın yeni yönetim anlayışı olarak yönetim, karar alma ve özellikle kararların uygulanması sürecinde çoklu aktör katılımını (devlet/bürokrasi, özel sektör, sivil toplum kuruluşları gibi) öngörmektedir. Jennings'e (2000: 1) göre, "*Katılım, çeşitli şekillerde bir araç ve amaç olarak hem kurumlar içinde hem de sahada gerekli ve zengin ile yoksul arasındaki güç dengesizliklerini gidermek için gerekli olan eğitici ve güçlendirici bir süreç olarak tanımlanmıştır. Genel olarak tüm "paydaşların" karar alma sürecine katılması gerektiği fikrini benimsemek üzere tasarlandı ve daha dar anlamda, saha dışı programlar tasarlamak için yerel bilginin çıkarılması olarak açıklanmıştır.*"

"*Vatandaş katılımından*", "*vatandaş denetiminden*", "*yoksulların mümkün olan maksimum katılımından*" bahseden Arnstein (1969), üç federal sosyal programdan – kentsel yenileme, yoksullukla mücadele ve Model Şehirler – örnekler kullanarak bir vatandaş katılımı tipolojisi sunmuştur. Bu tipoloji, her basamağı vatandaşların plan ve/veya program belirlemedeki gücünün boyutuna karşılık gelecek şekilde bir merdiven düzeninde düzenlenmiştir. Katılımın kalkınma/yerel/bölgesel/kırsal kalkınma bağlamında ele alınması, başka bir deyişle katılımcı planlama paradigması ise 1980'li yıllardan itibaren hazırlanan çalışmalarda ve uluslararası örgütlerin (BM, Dünya Bankası) belgelerinde mevcuttur. Torre da (2018) yönetim sürecine katılan aktör zenginliğiyle klasik yönetim anlayışından ayrılan yönetişimin bölgesel kalkınmanın iki büyük motorundan biri - diğeri, üretim - olduğunu belirtir. Jennings'in (2000) "yeni bir paradigma" olarak sunduğu katılımcı kalkınma, halkın tüm kalkınma faaliyetlerine katılımını öngörmektedir. Zira kalkınmanın hiçbir temel hedefine halkın önemli bir kesiminin katılımı olmaksızın kalkınmanın tamamen gerçekleşmeyeceğini savunmaktadır. Paradigma olmanın yanında bir kavram olarak da kabul gören katılımcı kalkınma hem uygulama hem de tanım bakımından zenginlik gösteren bir kavramdır (Naku ve Afrane, 2016).

Katılım ile sosyal ve beşerî kalkınma arasındaki ilişkiler hakkındaki meseleleri antik Yunan dönemine dayandıran Cohen ve Uphoff (1980), katılımın üç temel sorusuna yer vermektedirler: ilki, ne tür katılımlar meydana geliyor veya arzuluyor? İkincisi, bunlara kim katılıyor? Üçüncüsü, katılımın süreci nasıl gerçekleşiyor? Bunun ardından katılımın dört boyutunun – 1) karar verme sürecine katılım 2) uygulamaya katılım 3) sosyal avantajlara katılım 4) değerlendirmeye katılım – olduğunu belirten yazarlara göre bu dördü birliktedir bir çeşit kırsal kalkınma faaliyetleri döngüsü oluşturmaktadır. Ancak uygulamada tutarlı veya tam bir etkileşim döngüsü nadirdir ve farklı faaliyetlere katılım genellikle oldukça sınırlıdır.

"*Topluluk gelişmesi*⁶ için dönüştürücü planlama" tasavvur eden Kennedy (1997: 93) ise topluluk gelişmesinin ancak maddi gelişme ile beşerî gelişmenin kombinasyonu ile mümkün olabileceğini ifade etmektedir. Böylelikle ilgili topluluk kendi gelişmesinin kontrolünü ele alma kapasitesini artırır. Ayrıca, iyi bir planlama projesi bir topluluğa sadece daha çok konut gibi acil ürünler bırakmamalı, aynı zamanda gelecek ihtiyaçları karşılama kapasitesinin artmasını da sağlamalıdır. Çünkü yazara göre kaliteli ve sürdürülebilir ürünler ancak kaliteli ve sürdürülebilir bir sürece bağlıdır.

⁶ Buraya kadar İngilizce "*development*" veya Fransızca "*développement*" kelimelerinin Türkçe karşılığı olarak Türkçe literatürde baskın geldiğinden "kalkınma" kelimesi tercih edilmiştir. "Gelişme" kelimesi, Türkçede olumsuz bir çağrışım uyandırdığından az tercih edilse de burada "gelişme" kelimesinin tüm çağrışımlardan bağımsız şekilde birincil anlamıyla ilerleme manasında kullanılması uygun görülmüştür.

Burada yer verilen araştırmacıların dışında katılımcı kalkınma literatürüne katkı verenler arasında Andrea Cornwall, Paulo Freire, Gil Mohan, Kristian Stokke ve Amartya Sen gibi isimler de mevcuttur ancak makalenin amacı göz önünde bulundurulduğunda konuya ilişkin buraya kadar sunulan bilgiler yeterli olacaktır.

2.3. Yakınlık Ekonomisi: Yığılaşma, Kümelenme, Endüstriyel Bölgeler...

Yakınlık kavramı, *Science régionale*'den (Bölgesel Bilim) çıkan bir grup Fransız araştırmacının çalışmalarında ve 1993 yılında kurdukları “Yakınlık Dinamikleri (*Dynamiques de proximité*)” isimli araştırma akımında kullanılmıştır (Bellet vd., 1992). Özellikle yerel üretken gruplar (bölgeler, yerel üretken sistemler, kümelenmeler gibi) ile ilgilenen bu akımın araştırmacıları, bu grupları oluşturan aktör ağları tarafından meydana getirilen gelişim dinamiğini incelemişlerdir. 2000’li yıllarda önemli teorik yenilenmeler ortaya çıkmış, bu yenilenmelerden mevcut Fransız ekolünün yanında bir Hollanda yakınlık ekolü yapılanmıştır (Gallaud, 2018).

“Yakınlık ekonomisi”, aktörler arası etkileşim süreçleri ile formel ve enformel kurumların rollerini veya belli bir bölgede bulunan aktörlerin etkileşim biçimlerine ve koordinasyon sorunlarına odaklanan bir ekonomik yaklaşımdır. Aktörler arası etkileşim, fiziki yakınlığa bağlı olabileceği gibi benzer veya analog örgütlere aidiyete veya bireylerin bilişsel benzerliğine de bağlı olabilir. Fransız ekolü, aktörler arası etkileşimin üç boyutta – coğrafi yakınlık, örgütsel yakınlık ve kurumsal yakınlık – (Gallaud, 2018: 1080) gerçekleştiğini ifade ederlerken Bellet vd. (1992: 112), coğrafi yakınlık, teknolojik yakınlık, üretken yakınlık ve finansal yakınlık olmak üzere dört tip yakınlıktan bahsetmektedirler. Son yıllarda iş birliği ilişkilerinin iş yakınlığının anahtarını oluşturduklarını yazan Bellet vd. (1992: 113)’e göre, teknokentlerin ve *district*lerin oluşumları ve başarıları yerel firmalar arasındaki iş birliklerinin varlığına dayandığı sıklıkla tartışılmaktadır. Yakınlık konusuna ekonomik değil sosyolojik perspektifle yaklaşıldığında Grossetti (1998), yakınlığın üç boyutuna temas eder: İlki hem fiziksel mekân hem de sosyal olarak insan eylemi ile inşa edilmiş mekân olarak “*materyal yakınlık*”; ikincisi, sosyal pozisyonlara aidiyet yani bireylerin sosyal mekânları olarak “*sosyal yakınlık*”; üçüncüsü, aktörler arası efektif değişimleri ele alan ve önceki iki yakınlık türünü şekillendiren “ilişkisel yakınlıktır”. Yakınlık dinamiğine ilişkin tipolojiler bunlara sınırlı değil, tipolojilerin sayısı yakınlık kavramına getirilen tanımlar gibi çokludur. Hollanda ekolünden olan Boshma (2005: 120-124), yakınlığın beş boyutunu – bilişsel, örgütsel, sosyal, kurumsal ve coğrafi – saymaktadır.

Öte yandan, yerel/bölgesel kalkınma dinamiklerinde güçlü bağların önemini vurgulayan “*yakınlık ekonomisi*”, çokuluslu şirketler ve küreselleşmenin aksine arzdan çok ihtiyaçlara odaklanan ve ekonomik faaliyetin dönüşümü ve ekolojik geçişi çerçevesinde ortaya çıkan bir bölge ekonomisi kavramı olarak da kullanılmaktadır. Köken itibarıyla yakınlık ekonomisi çalışmaları, endüstriyel ve mekânsal ekonominin kesişiminde ortaya çıkmıştır. Bu ekonomik yaklaşım kapsamında bazen eş anlamlı olarak da kullanılabilen “endüstriyel bölge (*industrial district*)”, “*yığılaşma*”, “*kümelenme (cluster)*” kavramlarıyla karşılaşılmaktadır. Türkçe literatürde “*yığılaşma ekonomileri*” (Türkcan, 2012) kavramının “*yakınlık ekonomisinin*” karşılığı olarak kullanıldığı görülmektedir.

Esasen yakınlık ekonomisinin ve bu kavramla eş anlamlı olarak kullanılabilen kavramların ve bunların türevlerinin çıkış noktası (*Old Cambridge School of Economics*’in kurucusu Alfred Marshall’ın “*endüstriyel bölgeler*” kavramıdır. Belussi ve Caldari’nin (2009) belirttikleri gibi endüstriyel bölge kavramı, modern endüstri ekonomisi ve ticaret çalışmalarında yaygın olarak yer bulmaktadır. Orijinal kavramsallaştırmanın aidiyeti bilinirken daha önce de not edildiği gibi çoğu zaman yığılaşma, kümelenme ve hatta yerelleştirme (*localisation*) ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Endüstriyel bölgelerin varlığını çok erken fark eden ve bunları İngiliz ekonomisini kurtaracak olan kilit

unsurlar olarak gören Marshall, endüstriyel bölgelere 1873-1877 yıllara ait *The Pure Theory of Domestic Value* başlıklı eserinde önemli atıflarda bulunarak endüstriyel ekonomi teorilerinin de temelini atmıştır. Basitçe endüstriyel bölge, firmaların yoğunlaştıkları bir alandır ancak yalnızca yerelleştirilmiş bir endüstri değildir. Yerelleştirilmiş endüstri firmaların belli bir bölgede benzer veya farklı nedenlerle yoğunlaşmış oldukları endüstridir. Marshall, eğer ilkel yerelleşme yeterince uzun sürerse yerini daha kompleks bir yerelleşmeye bırakacağını, yani endüstriyel bölgeye dönüşeceğini ve firmaların faydalanabilecekleri avantajları sıralamıştır. (Akt. Belussi ve Caldari, 2009 : 335- 337) Firmaların yerleşimleri performanslarını etkilediğinden, yani başka firmaların hâlihazırda var oldukları bölgelere yerleşmenin avantajları olduğu görüldüğünden endüstri ekonomistlerinin yerel/bölgesel olana ilgileri her geçen gün artmıştır. Aynı çerçevede Torre ve Zimmermann'ın (2015) “*yerel endüstriyel sistemler*” olarak adlandırdıkları kümelenmeler hakkında aktörler arasındaki yerel/bölgesel etkileşimlerin ötesinde daha çok yakınlığın çevresel ve toplumsal kontekstüel boyutlarının da içselleştirmeleri gereğine vurgu yaparlar. Yazarlara göre kümelenmelerin son avatarları endüstri ekosistemleri ve iş ekosistemleridir.

Sunulan bilgiler ışığında yerel/bölgesel kalkınma teorisinin yerel aktörlerin bir proje etrafında örgütlenebilme kapasitelerine, yani bir bölgede var olan potansiyeli ve kaynakları seferber ederek ortak kalkınma hedefi doğrultusunda toplanabilme kapasitelerine dayandığı ifade edilerek üç boyutuna değinilmelidir: birinci boyut, faaliyetlerin ve eylemlerin yerel/bölgesel olmaları; ikinci boyut, eylemlerin geçiciliği (zamansallığı) – tamamlanmış eylemler aktörlerin ortak bir gelecek tasavvur kapasitesilerini açığa çıkarırlar – ve üçüncü boyut, bir bölgede ortak bir girişimde bulunan aktörlerin etkileşimlerinin neticesi olmasıdır. Bölge, bahsi geçen kaynakların toplandığı yerdir. Doğası çeşitli olan, hem imkânları hem de potansiyeli barındıran kaynakların sosyal üretim süreci, aktör dinamiklerine yani aktörlerin kaynakları ortaya çıkarma, aktifleştirme, adlandırma/belirleme veya yeniden belirleme kapasitelerine bağlıdır. Bu durum da aktörlerin iş birliği adımları atmalarını gerekli kılmaktadır. Dolayısıyla kaynakların değerlendirilme stratejisi (kolektif eylem yaklaşımları) aktörlerin koordinasyonunun bir ürünü olarak görülebilir. Üretim sürecinde kullanılan kaynakların ilgili bölgenin arz potansiyelini ortaya koyduğu da eklenmelidir. Tabii kalkınma süreçlerinde aktörlerin sosyal sermayeleri aktörler arasındaki dayanışmayı güçlendirir ve bölgesel tutarlılığı teşvik eder. Bu tutarlılık uygun bir kurumsal çerçeve – bir sözleşme – sayesinde daha etkili kılınabilir. (Angeon ve Callois, 2005: 22-24) Şüphesiz, aktörler arası ilişkilerden önce aktörlerin normlarından ve değerlerinden oluşan değer sistemleri gelir. Aktörlerin değer sistemleri, onların davranışlarını normalleştirirler. Normlar ve değerler, illa resmileştirilmiş kurallar değildirler, kurallar zımni olabilirler. Çünkü amaç, aktörlerin bireysel çıkarlarını uzlaştırmaktır. Douglass North ve Claude Dupuy ve André Torre'a göre bu kurallar “*görünmez kurumlardır*” ve bu kurumlar arasında “güven” unsuru vardır. Kenneth Arrow'un da belirttiği gibi güven bağları, aktörler arası iş birliğini kolaylaştırır, sosyal ilişkilerde kayganlaştırıcı bir fonksiyon görürler, iş birliği eylemlerinin tekrarını sağlarlar, bunu yaparken de aktörler arası koordinasyon için şartları oluştururlar. (Akt. Angeon ve Callois, 2005: 26)

3. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA⁷

1976 yılında Kanada'nın Vancouver kentinde ilk BM İnsan Yerleşimleri Konferansı (Habitat) yapılmış, sonucunda bir deklarasyon ve eylem planı hazırlanmıştır. Ne deklarasyonda ne de eylem planında sürdürülebilir kalkınmaya dair bir ibareye rastlanmamaktadır. “*Sürdürülebilir kalkınma*” kavramı ilk kez 1983 yılında kurulan BM Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun 1987 yılına ait “*Ortak Geleceğimiz*” başlıklı Brundtland Raporu'nda, “*İnsanlık, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme kabiliyetinden ödün vermeden, bugünün ihtiyaçlarını karşılamayı sağlayacak şekilde*

⁷ Bu başlık altında başvuru BM resmî belgelerinin referans bilgileri derginin makale kelime sayısı sınırlandırması nedeniyle yazılmamıştır. Belgelerin başlıkları internet arama motorlarına girildiğinde belgelere kolay erişim sağlanmaktadır.

kalkınmayı sürdürülebilir kılma kapasitesine sahiptir. Sürdürülebilir kalkınma kavramı, mutlak olmayıp, mevcut teknoloji ve sosyal organizasyon durumu tarafından çevresel kaynaklara ve biyosferin insan faaliyetlerinin etkilerini absorbe etme kapasitesine dayatılan sınırlamaları ifade eder.” şeklinde yer bulmaktadır.

Brundtland Raporu’ndan bu yana popüler hale gelen sürdürülebilir kalkınma kavramı, çevre uzmanlarının ve ekolojistlerin alanının dışına çıkarak geniş kamusal tartışma alanına yerleşmiştir. Kavram, ilk ortaya çıktığından bu yana muğlak olduğundan, kavrama farklı içerikler kazandırmak kolaylaşmıştır (Faber vd, 2005). Gendron ve Revéret (2000: 116-121), sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin çeşitli yorumların, çevre sorununun paydaşlar arasında uyandırdığı gerilimleri ortaya çıkardığı anlamına geldiğini ifade edip bu yorumları üç ideal tipe ayırmışlardır : 1) muhafazakâr anlam (“*Sürdürülebilir büyüme ve kârlılık olarak kalkınma*”) 2) ılımlı anlam (“*Ekonomi ve çevrenin uyumu olarak sürdürülebilir kalkınma*”) 3) ilerici anlam (*Ekolojik, ekonomik ve sosyal mantıkların kesişimi olarak sürdürülebilir kalkınma*). Gendron ve Revéret’in altını çizdikleri gibi Dünya Koruma Birliği tarafından yaygınlaştırılan ve özellikle Peter Jacobs ve Barry Sadler tarafından açıklanan bu üç kutuplu kavram, sürdürülebilir kalkınmanın en yaygın kabul gören tanımına karşılık gelmektedir. Sadler’in “*Sürdürülebilir Kalkınmaya Sistem Perspektifi*” olarak başlıklandığı sürdürülebilir kalkınmanın üç kutbu – sosyal, ekonomi ve çevre – Şekil 1’de sunulmuştur. Şekil 1’de görüldüğü üzere sosyal, ekonomik ve çevresel hedeflerin ortak kesişim kümesi, “*değerler topluluğu olarak sürdürülebilir kalkınmadır*”.

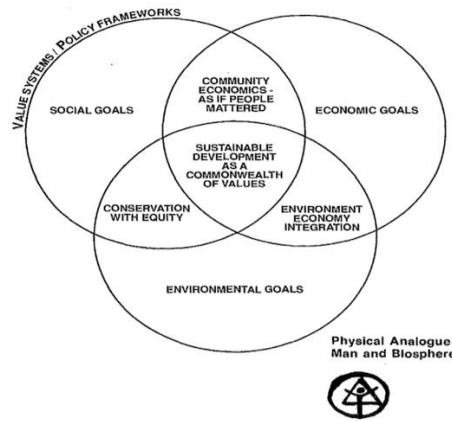

Figure 1. A Systems Perspective on Sustainable Development
Source: Sadler (1990a)

Şekil 1. Sürdürülebilir Kalkınmaya Sistem Perspektifi

Kaynak: Sadler, B. (1990). Sustainable development, northern realities and the design and implementation of regional conservation strategies. In *Achieving Sustainable Development through Northern Conservation Strategies*. Calgary: University of Calgary Press. s. 9. (Akt. Sadler ve Jacobs, 1990: 9)

Sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilirliğin ne olduğunu anlamaya bağlı olarak bazı araştırmacılar⁸ sürdürülebilirliğin kriterlerini belirlemeye çalışmışlardır. Pavlovskaja (2014:76), tıpkı sürdürülebilir kalkınma kavramı gibi “*sürdürülebilirlik kriterleri*” kavramının da oldukça flu olduğunu belirterek bu kavramı “*Basit ifadeyle, (...) “bir ürünün veya üretim sürecinin belgelendirilmesi için yerine getirilmesi gereken sürdürülebilirlik gereklilikleridir”*. Bunları kullanmak, istenen ürün kalitesini ve üretim yöntemlerini teşvik etmek ve korumak amacıyla ortaya çıkan uluslararası bir

⁸ Özellikle bkz. (Jacobs, 1990)

uygulamadır. Sürdürülebilirlik kriterleri teknik, ekonomik, sosyal ve çevresel nitelikte olabilir. (...) şeklinde açıklamaktadır. Öte yandan, Sadler ve Jacobs (1990: 13), sürdürülebilir kalkınmanın sosyal, ekonomik ve çevresel önceliklere ulaşmaya yönelik olduğundan hareketle temel hedefleri üç maddede sunmuşlardır: 1) Maddi refah için temel insan ihtiyaçlarının karşılanması 2) Doğal sistemlerin ekolojik bütünlüğünün korunması 3) Eşitlik, sosyal adalet ve yaşam tarzı seçiminin sağlanması. Yazarlar, burada vurgulanması gereken asıl noktanın, bu hedeflerin birbirine bağımlılığı ve birlikte eşitliği olduğunun altını çizmektedirler. Yine Sadler ve Jacobs'ın (1990: 10) yazdıkları gibi, kavramın tanımına ilişkin benzer fikirler uzun süredir koruma literatüründe de kullanılmaktadır. Kriz ve tehditlerin dayatılması altında siyasi gündemde kendine yer bulan sürdürülebilirlik, koruma ve geliştirme faaliyetleri için kapsayıcı bir hedef ve referans çerçevesi haline gelmiştir. Bruntland Raporu'nun sürdürülebilir kalkınma kavramının orijini olduğu belirtilse de aslında kavramın, Uluslararası Doğa ve Kaynakların Korunması Birliği'nin 1980 yılına ait Küresel Koruma Stratejisi'nin "*Sürdürülebilir Kalkınma için Yaşayan Kaynakların Korunması*" ana temasında yer bulmasıyla çevre hareketi de yeni aşamasına geçmiştir.

Sürdürülebilir kalkınma kavramının üç kutbu, 1992 yılında BM himayesinde Rio de Janeiro'da düzenlenen Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda resmileştirilmiştir. Konferans sırasında 21. yüzyılın asıl hedefi olarak belirlenen sürdürülebilir kalkınmaya nasıl ulaşılabileceği belgelendirilerek "*Gündem 21*" – ayrıca Orman İlkeleri ve "*Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi*" – başlıklı somut bir küresel eylem planı benimsenmiştir. Rio Konferansı ayrıca, sürdürülebilirliğe yönelik ilerlemeyi ölçmek için niceliksel bilgiye duyulan ihtiyacı da ortaya koymuştur. Gündem 21, "*Karar Vermeye Yönelik*" başlıklı 40. bölümünde, bilgi ihtiyacının ulusal ve uluslararası düzeylerdeki üst düzey karar vericilerden tabana ve bireysel düzeye kadar her düzeyde ortaya çıktığı belirtilerek kararların giderek daha sağlam bilgilere dayanmasını sağlamak için iki program – veri açığının kapatılması ve bilgi kullanılabilirliğinin iyileştirilmesi – alanının uygulanması gerektiğinin altı çizilmiştir. Başka bir deyişle, BM üye ülkeleri karar vermek için gerekli göstergeleri geliştirmeye davet edilmişlerdir. Bu talebe cevap vermek amacıyla 1995 yılında BM Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu, sürdürülebilir kalkınma göstergelerinin geliştirilmesini amaçlayan bir çalışma programı başlatmıştır.

Öte yandan, 1996 yılında İstanbul'da gerçekleşen "*II. BM İnsan Yerleşimleri Konferansı'nın (Habitat-II)*" sonucunda "İnsan Yerleşimleri hakkında İstanbul Bildirgesi" ile "*Habitat Gündemi*" kabul edilmiştir. Habitat Gündemi, "*Gündem 21*"in temel ilkeleri ile "*Sürdürülebilir İnsan Yerleşimleri*" başlıklı 7. bölümündeki hedefleri temel almıştır. Habitat Gündemi, "*herkes için uygun barınma*" ve "*insan yerleşimlerinin sürdürülebilir şekilde geliştirilmesi*" temel hedefleri doğrultusunda, kalkınma odaklı bir yaklaşım benimsemekte, küresel düzeyde uygulanmak üzere tavsiye ve hedefler içermektedir. Bu toplantıdan bir yıl sonra 1992 Rio Konferansı'nda alınan kararların, geçen beş yıllık süreç içinde nasıl ele alındıklarını ve bu kararların gerçekçiliğini ve uygulanabilirliğini değerlendirmek üzere, 1997 yılında New York'ta Rio+5 Zirvesi gerçekleştirilmiştir. Zirve sonucunda, Rio Konferansı'nın bekleneni ve olması gerekeni verememiş olduğu, dolayısıyla daha somut girişimlerde bulunulmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Ayrıca bu toplantıda alınan diğer önemli bir sonuç da tüm ülkelerin sürdürülebilir kalkınma için Ulusal Gündem 21'lerini oluşturmalarının, sürdürülebilir kalkınma eylem planlarını hazırlamaları gerekliliğinin kabul edilmiş olmasıdır.

2000'li yıllara gelindiğinde dünya liderleri, BM Binyıl Bildirgesi'ni kabul etmek üzere New York'ta BM Genel Merkezi'nde bir araya gelerek ülkelerini aşırı yoksulluğu azaltmak için yeni bir

küresel ortaklığa taahhüt etmişler ve son tarihi 2015 olan Binyıl Kalkınma Hedefleri (BKH)⁹ olarak bilinen bir dizi zamana bağlı hedef belirlemişlerdir. Rio Konferansı'nda ortaya çıkan sonuçların takibi ve ülkelerin ve ilgili paydaşların BKH'lere ulaşma çabalarının uyumlu hale getirilebilmesi amacıyla 2002 yılında Johannesburg'da "*Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi*" gerçekleştirilmiş, zirve sonucunda çevreye saygıyı dikkate alan bir kalkınmanın sağlanması için alınacak bir dizi faaliyet ve önlemi kapsayan hükümleri içeren bir "*Siyasi Deklarasyon ve Uygulama Planı*" kabul edilmiştir. Rio+10 olarak da adlandırılan zirve, enerji, sağlık, tarım, biyolojik çeşitlilik ve diğer endişe verici alanlara ilişkin alınan kararlarla sonuçlanmıştır. Katılımcılar, zirvede Rio ilkelerine, Gündem 21'in tam olarak uygulanmasına ve daha fazla uygulanmasına ilişkin gündeme olan bağlılıklarını yinelemişlerdir.

Sürdürülebilir kalkınma doğrultusundaki küresel çabaların bir devamı olarak 2012 yılında Rio'da BM Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı (Rio+20) düzenlenmiş, konferans sonucunda "*İstedığımız Gelecek*" başlıklı kalkınma için yol haritası niteliğinde bir sonuç belgesi kabul edilmiştir. Ayrıca Sürdürülebilir Kalkınma Üst Düzey Siyasi Forumu da kurulmuştur. Buna ek olarak, BKH'nin devamı niteliğinde, 2015 yılında New York'ta, 17 SKA¹⁰ ve 169 alt amaç olarak "*Sürdürülebilir Kalkınma için Gündem 2030*" kabul edilmiştir. Sürdürülebilir kalkınmanın çoklu aktörlerinin hatırlatıldığı Gündem 2030 ile yeni bir küresel kalkınma çerçevesi çizilerek sürdürülebilir şehirler, iklim değişikliği, kuraklıkla mücadele, biyolojik çeşitliliğin korunması gibi çevre konuları gündeme alınmıştır. Sonraki süreçte afet riskleri ve iklim değişikliği ile mücadeleye yönelik BM konferansları düzenlenmiş, konferansların ardından katılımcıları bağlayıcı belgeler kabul edilmiştir ("*Sendai Afet Risk Azaltma Çerçevesi 2015-2030*" ve 2015 yılı BM Paris İklim Konferansı (COP21)'in sonucundaki "*Paris Anlaşması*" imzalanmıştır).

2016 yılı geldiğinde öncelikle mayıs ayında İstanbul'da Dünya İnsani Zirvesi düzenlenmiş ve İnsanlık Gündemi ile bunun beş temel sorumluluğu – 1) Çatışmaları önle ve sonlandır 2) Savaş kurallarına saygı göster 3) Kimseyi geride bırakma 4) İhtiyacı sona erdirmek için farklı çalış 5) İnsanlığa yatırım yap – doğrultusunda girişimlerde bulunulmuştur. İstanbul zirvesinin ardından Yeni Kentsel Gündem (Kito Bildirgesi), 20 Ekim 2016'da Ekvador'un Quito kentinde düzenlenen BM Konut ve Sürdürülebilir Kentsel Gelişim Konferansı'nda (Habitat III) kabul edilmiştir. Yeni Kentsel Gündem ile ilgili tüm aktörlerin katılımlarıyla küresel, bölgesel, ulusal, ulus-altı ve yerel düzeylerde sürdürülebilir kalkınmanın bütünleşik ve eşgüdümlü bir şekilde gerçekleştirilmesi için sürdürülebilir kentsel gelişmeye bağlılık teyit edilmiştir. Bu çerçevede "Şehir hakkı" vizyonu öne sürülerek bazı ulusal ve yerel yönetimler mevzuatlarında, siyasi beyanlarında ve şartnamelerinde bu vizyona yer verme çabaları da not edilmiştir. Yeni Kentsel Gündem, iyi planlanıp yönetildiğinde kentleşmenin hem gelişmekte olan hem de gelişmiş ülkeler için güçlü bir sürdürülebilir kalkınma aracı olabileceğine inanılmaktadır. Son olarak, BM Ticaret ve Kalkınma Konferansı 2015 yılından bu yana özel şirketlerin SKA'lar doğrultusunda daha fazla ilerlemeleri için çalışan sürdürülebilir kalkınmaya yönelik temel BM platformlarından biridir.

Meseleye Avrupa ölçeğinde yaklaşıldığında, 15-16 Haziran 2001 tarihlerinde İsveç'in Göteborg kentinde toplanan Avrupa Konseyi, 2001 yılında sürdürülebilir kalkınmayı siyasi gündemine almış ve bir Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi benimsemiştir. Hedefler belirleyen kalkınma stratejisi, Eurostat'ın üye devletlerle istişarede bulunarak geliştirdiği bir dizi göstergeyi temel alan iki yılda bir izleme ve

⁹ Toplam 8 hedef belirlenmiştir: 1) Aşırı yoksulluğun ve açlığın yok edilmesi 2) Evrensel ilköğretimin sağlanması 3) Cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi ve kadınların güçlendirilmesi 4) Çocuk ölüm oranının azaltılması 5) Anne sağlığının iyileştirilmesi 6) HIV/AIDS, sıtma ve diğer hastalıklarla mücadele edilmesi 7) Çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması 8) Kalkınmaya yönelik küresel iş birliğinin geliştirilmesi.

¹⁰ SKA'lar sırasıyla şunlardır: 1) Yoksulluğa son 2) Açlığa son 3) Sağlık ve kaliteli yaşam 4) Nitelikli eğitim 5) Toplumsal cinsiyet eşitliği 6) Temiz su ve sanitasyon 7) Erişilebilir ve temiz enerji 8) İnsana yakışır iş ve ekonomik büyüme 9) Sanayi, yenilikçilik ve altyapı 10) Eşitsizliklerin azaltılması 11) Sürdürülebilir şehirler ve topluluklar 12) Sorumlu üretim ve tüketim 13) İklim eylemi 14) Sudaki yaşam 15) Karasal yaşam 16) Barış, adalet ve güçlü kurumlar 17) Amaçlar ve ortaklıklar.

değerlendirme sistemi kurmaktadır. Aralık 2007’de Avrupa Komisyonu, 11 “anahtar” gösterge dâhil olmak üzere 116 gösterge temelinde sürdürülebilir kalkınma stratejisinin ilerleyişi hakkında Avrupa Konseyi’ne rapor vermiştir (Bovar vd., 2008: 52).

Avrupa Komisyonu, sürdürülebilir kalkınma için Gündem 2030’a bağlılığını hatırlatırken komisyon başkanı Ursula von der Leyen, AB’de ve AB’nin ötesinde sürdürülebilirliğe ilişkin hedeflere ulaşmak için bir gündem sunmuştur. SKA’ların başkanın politika rehberliğinin ayrılmaz bir parçası oldukları ve tüm sektörlerdeki iç ve dış eylemlere yönelik politika oluşturmanın merkezinde yer aldıkları bildirilmiştir. Bu doğrultuda Komisyon Başkanının sürdürülebilirlik ve SKA’lar hakkındaki global yaklaşımını ortaya koyan politika rehberinde Avrupa Komisyonunun 6 önceliğinin – 1) Avrupa Yeşil Mutabakatı, 2) İnsanlar için çalışan ekonomi 3) Dijital çağa uygun Avrupa 4) Avrupalı yaşam tarzı 5) Dünyada daha güçlü Avrupa 6) Avrupa Demokrasisi – birden çok SKA’ya hizmet ettiği görülür (European Commission, t.y.).

Son olarak, 329 üyeli AB Bölgeler Komitesi, AB içindeki yerel ve bölgesel yönetimlerin temsilcilerinden oluşan danışma nitelikli bir komite olarak bölgeler ve şehirler üzerinde etkisi olan yeni yasalar (tüm AB mevzuatının %70’i) hakkında tavsiyelerde bulunmaktadır. Bölgeler Komitesi de BM SKA’ları doğrultusunda faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. Uluslararası Ortaklıklardan Sorumlu Avrupa Komisyonu Üyesi Jutta Urpilainen ve Bölgeler Komitesi Başkanı Vasco Alves Cordeiro, 19 Temmuz 2023’te düzenlenen BM Sürdürülebilir Kalkınma Üst Düzey Siyasi Forumuna katılımları öncesinde gönderdikleri ortak mektupta Bölgeler Komitesinin tüm üyelerini, SKA’ları uygulamak için yerel ve bölgesel düzeylerdeki çabalarını artırmaya davet etmişlerdir. (European Committee of the Regions, 2023)

4. TÜRKİYE VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA¹¹

Devlet Planlama Teşkilatı (DPT), Türkiye’nin ekonomik ve sosyal kalkınmasını hızlandırmak amacıyla 1960 yılında kurulmuştur. 2011 yılına kadar devletin ekonomik, sosyal ve kültürel amaçlarının belirlenmesinde hükümete danışmanlık yapan ve hükümet tarafından belirlenen amaçları gerçekleştirmek için kalkınma planları¹² ve yıllık planlar hazırlayan DPT, 2011 yılına kadar faaliyet gösterdikten sonra 2011 yılında yerini Kalkınma Bakanlığı’na bırakmıştır. 2018 Genel Seçiminin ardından Kalkınma Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı bünyesindeki Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü birleştirilerek Cumhurbaşkanlığı bünyesinde Strateji ve Bütçe Başkanlığı kurulmuştur. Kalkınma Bakanlığına bağlı Kalkınma Ajansları ise Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına bağlanmıştır.

Türkiye’de 1978 yılında Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı’nın kurulmasıyla “çevre” devlet politikasında yerini almıştır. Türkiye’de çevre ve çevrenin korunması ile ilgili başta Anayasa olmak üzere, çok sayıda yasa, tüzük ve yönetmelik yürürlüktedir. T.C. 1982 Anayasası’nda “Çevre sağlığını korumak”, “çevre kirlenmesini önlemek” Devlet ve vatandaşların görevi olduğu (madde 56); konut hakkı kapsamında Devletin konut ihtiyacını “şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözetenek” bir planlamada bulunarak karşılaması gerektiği (madde 57); “kalkınma” ise 166. maddede “ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınma” şartlarının sağlanmasını devletin görevi olduğu ifadeleriyle yer alırken “sürdürülebilir kalkınma” veya “sürdürülebilirlik” ifadelerine Anayasa’da rastlanmamaktadır.

Bugüne kadar Türkiye’nin (sürdürülebilir) kalkınmasına ilişkin hazırlanmış dokuz adet değerlendirme raporu mevcuttur (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, t.y.). En son yayınlanmış değerlendirme raporunda – “2020 BM Yüksek Düzeyli Siyasi Forum Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları 2018-2020 Türkiye Gelişmeleri” – yerel/bölgesel kalkınmaya ilişkin herhangi bir

¹¹ Bu başlık altında başvuru belgelerin referans bilgileri verilmemiştir. Bkz. dipnot 7.

¹² Kalkınma planlarının ilki 1963-1967 yıllarını kapsamaktadır. Bugün uygulamada olan On İkinci Kalkınma Planıdır (2024-2028).

ibare yoktur. 2007-2013 döneminden itibaren kalkınma planları dönemlerinde düzenli olarak hazırlanan Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi (UKKS) belgeleriyle Türkiye’de kırsal kalkınma politikalarının daha yönetilebilir bir yapıya kavuşturulması amaçlanmaktadır. Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013) döneminde hazırlanan UKKS-I belgesinin gerek genel amaç gerekse stratejik amaçları, strateji belgesinin Türkiye’nin AB’ye üyelik yolunda uyum çerçevesinde hazırlandığını göstermektedir. Strateji belgesinin temel amacı şu şekilde belirtilmiştir: “*Temelde yerel potansiyel ve kaynakların değerlendirilmesini, doğal ve kültürel varlıkların korunmasını esas alarak, kırsal toplumun iş ve yaşam koşullarının kentsel alanlarla uyumlu olarak yöresinde geliştirilmesi ve sürdürülebilir kılınmasıdır. Kamu hizmet ve destekleri, temel amaca yönelik öncelikler çerçevesinde bütüncül, tutarlı, uygun ve öngörülebilir bir şekilde planlanarak kırsal toplumun yararına sunulacaktır.*” Temel amaca ek olarak beş stratejik amaç (öncelik) belirlenmiştir: Ekonominin geliştirilmesi ve iş imkânlarının artırılması”, “*İnsan kaynaklarının, Örgütlenme düzeyinin ve Yerel Kalkınma Kapasitesinin geliştirilmesi*”, “*Kırsal alan Fiziki Altyapı hizmetlerinin geliştirilmesi ve yaşam kalitesinin artırılması*” ve “*Kırsal çevrenin korunması ve geliştirilmesi*”. Strateji belgesinin temelindeki toplam altı ilke ise “*Mekânsal duyarlılık*”, “*İş birliği ve katılımcılık*”, “*Sürdürülebilirlik*”, “*Sosyal İçerme*”, “*Politika ve düzenlemelerde tutarlılık etkin izleme*” ve “*Kaynak kullanımında Etkinlik*” şeklinde yer almaktadır. Dokuzuncu Kalkınma Planı ise Türkiye’nin ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda bütüncül bir yaklaşımla gerçekleştireceği dönüşümleri ortaya koyan temel politika dokümanı olarak tanıtılmıştır. Bu kapsamda Dokuzuncu Kalkınma Planı, “*İstikrar içinde büyüyen, gelirini daha adil paylaşan, küresel ölçekte rekabet gücüne sahip, bilgi toplumuna dönüşen, AB’ye üyelik için uyum sürecini tamamlamış bir Türkiye*” vizyonuyla hazırlanmıştır. Bu vizyon doğrultusunda 5 sacayağından oluşan “*Ekonomik ve Sosyal Gelişme Eksenleri*” arasında “*Bölgesel Gelişmenin Sağlanması*” dördüncü sacayağı kapsamında 4 hedef sunulmuştur: 1) Bölgesel Gelişme Politikasının Merkezi Düzeyde Etkinleştirilmesi 2) Yerel dinamiklere ve içsel potansiyele dayalı gelişmenin sağlanması 3) Yerel düzeyde kurumsal kapasitenin artırılması 4) Kırsal kesimde kalkınmanın sağlanmasıdır.

Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018) döneminde hazırlanan UKKS-II (2014-2020)’de – ve On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023) döneminde hazırlanan UKKS-III (2021-2023)’te de – kırsal kalkınma, “*(...) en genel anlamıyla çok sektörlü ve birden çok düzeyli mekânsal yapıya sahip yatay bir politika alanı olarak kırsal alanda yaşayan fertlerin ekonomik ve sosyal refahı ile yaşam kalitesini artırma sürecidir.*”. Bir ülkenin ekonomik kalkınmasının temel anahtarının tarım ve kırsal kalkınma olduğu, kırsal alanda yapılacak her türlü yatırımın ülkenin kalkınmasını hızlandıracağı belirtilmiştir. Önceki strateji belgesinde olduğu gibi, UKKS-II’de de stratejik amaçlar belirlenmiştir: 1) Kırsal ekonominin geliştirilmesi ve istihdam imkânlarının artırılması 2) Kırsal çevrenin iyileştirilmesi ve doğal kaynakların sürdürülebilirliğinin sağlanması 3) Kırsal yerleşimlerin sosyal ve fiziki altyapısının geliştirilmesi 4) Kırsal toplumun beşerî ve sosyal sermayesinin geliştirilmesi ve yoksulluğun azaltılması 5) Yerel kalkınmaya ilişkin kurumsal kapasitenin geliştirilmesi. Amaçlara ek olarak strateji belgesinin temelindeki 12 ilkeye – 1) devamlılık, iş birliği, kapsayıcılık, katılımcılık, kurumsallaşma, tamamlayıcılık, verimlilik, yenilikçilik, yerellik, yerindelik, yeşilcilik, yönetim – yer verilmiştir. UKKS-II’nin temel amacı ise “*(...) kırsal kesimdeki asgari yaşam kalitesinin ülke ortalamasına yaklaştırılması hedefiyle kırsal toplumun iş ve yaşam koşullarının kentsel alanlarla uyumlu olarak kendi yöresinde geliştirilmesi ve sürdürülebilir kılınmasıdır.*” UKKS-III belgesinin hazırlanmasında, ulusal refah düzeyinin görece gerisinde kalan kırsal alanların kalkınma dinamiklerinin sağlıklı bir şekilde tespit edilerek, buralardaki ekonomik ve beşerî kaynak potansiyelinin belirlenen stratejiler çerçevesinde harekete geçirilmesinin hedeflendiği belirtilmektedir. UKKS-III’te Türkiye’nin kırsal kalkınma politikasının temel amacının sürdürülebilir kırsal kalkınma olduğu hatırlatılmıştır. Bu amaç doğrultusunda üretici birlikleri ve aile işletmelerinin üretim kapasitesinin ve kırsal iş gücünün istihdam

edilebilirliğinin artırılması, yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, yoksulluğun azaltılması ile kırsal toplumun düzenli ve yeterli gelir imkânlarına kavuşturularak refah düzeyinin artırılması, nüfusun kırsalda tutunmasının sağlanması, geliştirilmesi ve sürdürülebilir kılınması hedefleri belirlenmiştir. Bu belgede UKKS-II’de yer alan 12 ilkeye ek olarak “kırsal doku” ilkesi yer bulmaktadır. Aynı şekilde UKKS-III’teki stratejik amaçlar UKKS-II’dekilerle birebir aynı iken sadece beşinci stratejik amacın başlığına “kırsal” kelimesi eklenmiştir: Beşinci stratejik amaç, “*Yerel ve kırsal kalkınmaya ilişkin kurumsal kapasitenin geliştirilmesi*” olarak ifade edilmiştir. Son olarak, UKKS-III’ün temel amacına ulaşılacak çerçevenin içerisinde kırsal ekonomik büyümesinin temelinde üretim ve istihdamın yer alması; iklim değişikliği ve yeşil büyüme ilkelerine ve AB Yeşil Mutabakatına uygun olarak temiz, döngüsel bir ekonomide kaynakların verimli kullanımı ve bioçeşitliliğin korunması; altyapı yatırımlarının gerçekleştirilmesi, beşeri ve sosyal sermayenin güçlendirilmesi olarak ve kamusal hizmetlerin sunulmasında kırsal alanların yerleşme deseni ve demografik yapısı ile mahalli idare yapısını gözeterek yenilikçi uygulamaların benimsenmesi yer almaktadır.

On İkinci Kalkınma Planı’nda ulusal kalkınmanın ardından özelde yerel/bölgesel kalkınma “3.4.7. Bölgesel Gelişme” alt başlığı altında önce “Amaç” (887. madde) – “(…) *Bölgelerin potansiyellerinin harekete geçirilmesi, kendilerine özgü imkân ve kabiliyetlerinin yenilik temelinde geliştirilmesi, bölge dirençliliklerinin artırılması ve afet sonrası ekonomik ve sosyal iyileşmenin sağlanması yoluyla ülkemizin dengeli kalkınmasına azami katkının sağlanması ile bölge içi ve bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması temel amaçtır.*” – sonra amaca yönelik “Politika ve Tedbirlere” (888.-894. maddeler) yer verilmiştir. “Kırsal Kalkınma” konusu ise hemen sonraki başlıkta (3.4.8.), yine önce “Amaç” (895. madde) – “*Kırsal kesimde üretken iş gücü oluşturularak ekonominin canlandırılması, sürdürülebilir doğal kaynak yönetiminin sağlanması ve yaşam kalitesinin artırılması suretiyle nüfusun kırsalda tutundurulması temel amaçtır.*” – sonraki maddelerde (896.-900. maddeler) “Politika ve Tedbirler”e yer verilerek ele alınmıştır.

Türkiye’nin son kalkınma planı incelendiğinde birçok maddede hem sürdürülebilirliğe hem de BM Gündem 2030 kapsamındaki SKA’lara atfın olduğu görülmektedir: Son olarak, Tarım ve Orman Bakanlığı’nın kırsal kalkınmanın etkinliği ve sürdürülebilirliğine yönelik çeşitli programlar uyguladığı da eklenmelidir. Bu programlardan biri yerli Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programıdır. Bununla birlikte bakanlık, başta AB Katılım Öncesi Yardım Aracı Kırsal Kalkınma Programı olmak üzere uluslararası programlarla iş birliği içerisinde programlar gerçekleştirmektedir.

5. EMİRDAĞ İLÇESİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİR YEREL KALKINMA¹³

SEGE araştırmaları, Emirdağ özelinde yerel kalkınma bağlamında önemli bir materyal teşkil etmektedir. İlki 1966, sonuncusu 2022 yıllarına ait olmak üzere toplamda yedi adet SEGE araştırmasının raporlarında Emirdağ ilçesinin sıralaması aşağıdaki tabloda¹⁴ sunulmuştur.

Tablo 1: SEGE Raporlarına Göre Yıllar Bazında Emirdağ İlçesinin İlçeler arasında ve Afyonkarahisar İli İçindeki Sıralamaları

Yıl	İlçeler Arasında Gelişmişlik Sırası	İl İçinde Gelişmişlik Sırası	SEGE	Gelişmişlik Grubu (Kademesi)
1966	379/573	-/10	62	/5
1981	343/612	-	-0,751	-
1985	267/616	6/11	-	2/5
1996	215/858	5/18	0,287612	3/6
2004	390/872	9/18	-0,12461	3/6

¹³ Bkz. dipnot 7 ve 11.

¹⁴ Tablo, ilgili kurumların ilçe SEGE raporlarından faydalanarak makale yazarı tarafından oluşturulmuştur.

2017	436/970	6/18	-0,111	3/6
2022	421/973	6/18	-0,183	4/6

Tablo 1’de görüldüğü üzere Emirdağ ilçesinin ilindeki gelişmişlik kademesinde iyileşme olmamıştır. Son (2022) SEGE raporunun verilerine göre Emirdağ ilçesi, 6 ilçe arasında dördüncü sıradadır.

Zafer Kalkınma Ajansı koordinasyonunda hazırlanan “TR33 Bölgesi – Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa ve Uşak – 2014-2023 Bölge Planı”, Türkiye’nin 2023 hedefleri doğrultusunda TR33 Bölgesi’nde uygulanması gereken temel politikaları belirlemiştir. Bölge vizyonu, “*ekolojik dengeyi gözetken, bilgi temelli ekonomisi ile katma değer yaratan, rekabet gücü ve yaşam kalitesi artan, dengeli büyüyen, gelişen ve öğrenen bölge*” olarak ifade edilmiştir. Planda üç farklı düzeyde mekânsal kurgu mevcuttur: 1) Kademelenme Kurgusu 2) Bütünleşik Alt Bölge Kurgusu 3) İlçe Düzeyinde Önceliklendirme. Planın ilk kademelenme kurgusunda 4 gelişmişlik kademelendirmesinde bulunulmuştur: Birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü gelişmişlik kademelerinde sırasıyla 4, 5, 5 ve 39 ilçe yer almaktadır. Bölge planında Emirdağ ilçesinin hangi gelişmişlik kademesinde yer aldığına dair bilgi bulunmamaktadır.

İkinci mekânsal kurguda benzer ekonomik yapıdaki ilçeleri bir araya toplayarak, bu ilçelere yönelik ortak politikalar geliştirmek, bu sayede üst ölçekte uzmanlaşma ve koordinasyon sağlamak amacıyla 3 alt bölge oluşturulmuştur: 1) Yeşil Üretim Alt Bölgeleri, katma değeri yüksek tarım ürünlerinin yoğunlaştığı veya potansiyel arz ettiği; buna bağlı olarak tarıma dayalı sanayi ve yan kollarının da geliştiği ve gelişebileceği alt bölgelerdir. Bu alt bölgelerde tarım sektöründe verimli doğal kaynakların bulunması ve sanayi sektöründe hızlı bir gelişmenin yaşanması, çevrenin korunması önem arz etmektedir. Bu nedenle bu tip bölgelerde sanayi gelişimi, çevre dostu uygulamalar odağında gelişmesi gerekmektedir. 2) Ekonomileri büyük oranda tarımsal üretime veya düşük teknoloji sanayi kollarına bağlı olan Geleneksel Ekonomilere Bağımlı Alt Bölgeler. Bu bölgelerde özellikle üretim kapasitesinin artırılması ve temel altyapıların tesisi önceliklidir. 3) Konum ve gelişmişlik düzeyi itibarıyla sanayi sektörünün geliştiği ve potansiyel arz ettiği Teknoloji Odaklı Gelişim Alt Bölgeleri. Bu alt bölgelerde yüksek ve orta yüksek teknoloji sanayi sektörleri odağında gelişim öncelikli olarak belirlenmiştir. Bütünleşik Alt Bölge Kurgusuna göre Teknoloji Odaklı Gelişim Alt Bölgeleri arasında Afyonkarahisar Alt Bölgesi, bu alt bölge içerisinde de Afyonkarahisar Merkez, Bayat ve İncehisar ilçelerinin yanında Emirdağ ilçesi de yer almaktadır. Söz konusu alt bölgede sanayi sektörü öne çıkarken Bayat ilçesi hariç tüm ilçelerde yani Emirdağ’da da tarım potansiyelinin de bulunduğu tespit edilmiştir. Gelişim eğilimlerine ve mevcut yapıya bakıldığında sanayi sektörünün baskın sektör olduğu ve bu sektörün ağırlığının artacağı öngörülmüştür. Ayrıca alt bölge genelindeki mermer yataklarının varlığına da dikkat çekilmiştir.

TR33 Bölge Planının üçüncü mekânsal kurgusu, ilçe bazlı önceliklendirme kurgusudur. Bu kurguda belirli bir alanda benzer potansiyele sahip olan veya sorun yaşayan ilçeler aynı kategoride değerlendirilerek ilçe bazlı politikalar müdahale ve proje düzeyinde farklılaştırılmıştır. Son olarak, bölge planında oluşturulmuş Bölgesel Gelişme Şeması incelendiğinde Emirdağ ilçesi, hem Sanayi Odaklı Gelişim Alt Bölgesi Merkezi hem de Gıda Üretimi Odaklı Gelişme Koridoru olarak işaretlenmiştir.

BM Gündem 2030 SKA’larına ulaşmaya yönelik yapılmış çalışmalardan veya projelerden bahsedilmese bile ilgili hedefleri karşılayabilecek çalışmalar ve projeler Emirdağ Belediyesi tarafından

ya kendi projesi ya da bakanlık birimleri ve Emirdağ Kaymakamlığı'nın desteğiyle gerçekleştirilmiştir. Proje bilgilerinde¹⁵ BM SKA'larının bahis konusu olmadığı belirtilmelidir (Emirdağ Belediyesi, t.y.).

SKA 1: *“Yoksulluğa Son Yoksulluğun tüm biçimlerini her yerde sona erdirmek”*

Merkezi veya yerel idarelerin ihtiyaç sahibi vatandaşlara yaptıkları ayni veya nakdi yardımlar, yoksulluğu ortadan kaldırmasa da kısa vadede ilgili vatandaşları rahatlatılabilir. Yoksulluğun ortadan kalkmasına olanak sağlayacak asıl çözüm idarelerin vatandaşlara düzenli bir gelir sağlayacak istihdam olanaklarını sunmalarıdır. Bu açıdan Emirdağ Belediyesi'nin işsizlere iş bulabilme ve işverene de şirketi için en ideal çalışanını temin etmek amacıyla 2021 yılında kurmuş olduğu *“Kariyer İstihdam Merkezi”* önemli bir girişim olarak değerlendirilebilir. Aynı kapsamda, Emirdağ ilçesinde mevcut istihdam, göç ve kalkınma problemlerinin çözülmesine katkıda bulunulması, alternatif gelir ve iş kaynakları oluşturulması amacıyla 15 Temmuz Şehitler Caddesi üzerine 6779,79 m²'lik alanda içerisinde Lavanta Kafe'nin bulunduğu Lavanta Bahçesi inşa edilmiştir. Bakımından kadınların sorumlu olduğu bahçeden elde edilen ürünler, *“Kadın Kooperatifi”* tarafından satışa hazırlanmaktadır. Belediye bünyesinde kurulacak *“Üretim Serası ve Ağaç Fidanlığına”* da ek istihdam yaratması bakımından SKA 1 kapsamında yer verilebilir.

SKA 2: *“Açlığa Son Açlığı bitirmek, gıda güvenliğine ve iyi beslenmeye ulaşmak ve sürdürülebilir tarımı desteklemek”*

“2.1. 2030'a kadar açlığın sona erdirilmesi ve özellikle yoksullar ve çocuklar da dâhil kırılgan durumda olan kişiler başta olmak üzere herkesin bütün yıl boyunca güvenli, besleyici ve yeterli miktarda besine erişiminin güvence altına alınması”

Açlığın bitirilmesine yönelik olarak Emirdağ Belediyesi 2015 yılında Uğur Serdar Kargın (2014-2019) belediye başkanlığı döneminde kurulan aşevinde günlük 650 ihtiyaç sahibi kişiye kahvaltı ve yemek sunmaya devam etmektedir. Ancak sürdürülebilir tarıma destek konusunda belediyenin herhangi bir çalışmasına rastlanmamıştır. İkinci olarak, belediyenin Sosyal Market projesi de açlığın sonlandırılmasına katkı sunacak bir hamlesidir. 2020 yılı temmuz ayında hizmete giren ve gıda, giyim, oyuncak, bebek malzemeleri, temizlik ürünlerinin bulunduğu markette gıda yardımı yapmanın yanında insanların öncelikli ihtiyaçlarını alabilme özgürlüğü tanıdığı ifade edilmektedir. Belirlenen ihtiyaç sahibi ailelere sosyal market kartları teslim edilirken ihtiyaç sahiplerinin sosyal market imkânlarına ulaşamaması durumunda evlerine kadar gidilerek ihtiyaçları giderilmektedir.

SKA 3: *“Sağlık ve Kaliteli Yaşam Sağlıklı ve kaliteli yaşamı her yaşta güvence altına almak”*

T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yürütülen ve ilçede Cengiz Pala (2009-2014) belediye başkanlığı döneminde uygulamaya geçirilen sağlıklı ve kaliteli yaşamı her yaşta güvence altına almak adına dezavantajlı gruplar olan çocuk, kadın, engelli ve yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına cevap vermek amacıyla taşıyan *“Emirdağlı Gönül Elçileri”* projesi ilçede halen devam etmektedir (T.C. Emirdağ Kaymakamlığı, 2023). Bununla birlikte Emirdağ Belediyesi, ilçe sınırları içerisinde yatağa bağımlı halde yaşayan bakıma muhtaç, yaşlı ve engelliler için evde bakım hizmeti, sağlık hizmeti, ev temizliği, kuaför ve yemek gibi hizmetler için koordinasyonun sağlanması amacıyla *“Yaşlı ve Engelli Ofisini”* kurmuştur. Ofis, oluşturmuş olduğu *“Alarm İmdat Butonu”* ile yaşlıların ve engellilerin takibini

¹⁵ Tamamlanan projeler değerlendirmeye alınmıştır : “10 Metreküp (Ton) Su Bizden”; “Adaçal Ağaçlandırması”; “Coğrafi İşaretli Geleneksel Ürünlerimiz”; “Çöp Taksi”; “Dar Gelirli Vatandaşlara Arsa ve Proje Desteği”; “Ekolojik Atölyeler”; “Emirdağ Aşevi”; “Emirdağ Belediyesi Gençlik Meclisi Başkanlık Seçimi Yapıldı”; “Emirdağ Belediyesi Kariyer İstihdam Merkezi”; “Emirdağ Belediyesi Sürekli Eğitim ve Etüt Merkezinde Dersler Başladı”; “Evde Bakım Hizmetleri Ofisi”; “Geri Dönüşüm ve Tasarruf”; “Her Mahalleye Akıllı Parklar”; “Kadın Kooperatifleri”; “Kapalı Pazar Yeri ve Yöresel Ürünler Pazarı”; “Kendi Elektrikliğini Kendi Üreten Belediye”; “Lavanta Bahçesi ve Lavanta Kafe”; “Muhtarlık Ofisi ve Hanımlar Lokali”; “Okullarımıza Tam Destek ve Sürekli Eğitim Merkezi”; “Organize Sanayi Bölgesi Genişletilmesi”; “Sanayi Sitesi Yenileme ve Genişleme Çalışmaları”; “Sokak Tipi Huzurevi”; “Sosyal Market”; “Şehir Merkezine Yayla Suyu”; “Üretim Serası ve Ağaç Fidanlığı”; “Yayla Yolları Yapımı ve Yılkı Atları”; “Yedikapı Barajı Mesire Alanı ve Tabiat Parkı”.

7/24 yapmaktadır. Buna ek olarak, Covid 19 Pandemisi sürecinde Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'nün sorumluluğu ve koordinasyonu altında 2020 yılı şubat ayı itibarıyla “*Evde Bakım Hizmetleri*”ne de başlanmıştır. Belediyenin araç ve ekip desteğiyle Emirdağ Devlet Hastanesi'nin sağlık personelinin oluşan ekip, evden çıkamayan ya da hareket kabiliyeti kısıtlı bireylere talepleri doğrultusunda evde sağlık ve bakım hizmeti sunmaktadır. Ayrıca, belediyenin planlanan projeleri arasında “*Sokak Tipi Huzurevi*” de yer almaktadır. Yaşlıların yaşamlarını doğal ortamda sürdürebilmeleri için eşi olanların eşleriyle ya da eşleri olmayanların ikili olarak hemcinsleriyle kalabilecekleri ve ev ortamının sağlanacağı, tek katlı yürümede güçlük çekenler için tüm kolaylıkların sağlanacağı, sosyal ortak alanların bulunduğu, gezip dolanabilecekleri bir ortam vaat edilmiştir. Aynı zamanda, Emirdağ merkez mahallelerinin bazılarının Aile Sağlığı Merkezlerinden faydalanamamaları nedeniyle Emirdağ Belediyesi, Afyonkarahisar İl Sağlık Müdürlüğü ile iş birliği içerisinde aile hekimliği uygulamasının yürütüldüğü “*aile sağlık merkezleri*” açmıştır. Buna ek olarak, 1 Nisan 2021 itibarıyla Afyonkarahisar İl Müdürlüğüne bağlı olarak “*Emirdağ Sosyal Hizmet Merkezi*” faaliyet göstermeye başlamıştır. Merkezin kuruluş amacı, sosyal hizmet müdahalesinin ve takibinin gerçekleştirilmesi; çocuk, genç, kadın, erkek, engelli, yaşlı bireylere ve ailelerine koruyucu önleyici, destekleyici, geliştirici, rehberlik ve danışmanlık odaklı sosyal hizmetlerin, hizmete erişim kolaylığı esasıyla bir arada ve gerektiğinde kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler, STK'lar ve gönüllüler ile iş birliği içinde hizmet sunmak olarak açıklanmıştır (T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Afyonkarahisar İl Müdürlüğü, t.y.).

SKA 4: “*Nitelikli Eğitim Kapsayıcı ve hakkaniyete dayanan nitelikli eğitimi sağlamak ve herkes için yaşam boyu öğrenim fırsatlarını teşvik etmek*”

SKA 4 kapsamındaki çalışmalardan sorumlu baş kurum T.C. Millî Eğitim Bakanlığı olmakla birlikte, merkezi yönetimin sağlamış olduğu örgün eğitim ve burs olanaklarının yanında Emirdağ Belediyesi, 2023 yılı eylül ayı itibarıyla belediyenin Gençlik Merkezi bünyesinde açılan Sürekli Eğitim ve Etüt Merkezinde her seviyede ve tüm merkezi sınava yönelik ücretsiz dersler ve psikolojik ve akademik destek vermeye başlamıştır. Belediye, ayrıca ilçe okullarındaki eğitim-öğretimin daha kaliteli ve verimli olması için “*eğitime tam destek projesini*” hayata geçirmiştir. Okullara ders araç gereç, spor malzeme ve ekipman temini; okul bahçelerindeki park ve peyzaj düzenlemeleri, öğrencilere yönelik doğa ve kültür turları ve sabah, öğle ve akşam özel minibüs servislerinin yapılması; öğretmenlere de destek bu proje kapsamındaki faaliyetler olarak sunulmuştur.

SKA 5: “*Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve tüm kadınlar ile kız çocuklarını güçlendirmek*”

Belediyenin SKA 1 kapsamında değerlendirilen belediyenin kurduğu “*Kariyer İstihdam Merkezi*” ve - “*Kadın emeğini değerlendirmek*”, “*Kadınları ekonomiye katmak*”, “*İstihdamı artırmak*” gibi mottolarla kurulan - “*Kadın Kooperatifi*” ve “*Lavanta Bahçesi ile Kafesi*” beşinci hedef kapsamında ele alınabilir.

SKA 6: “*Temiz Su ve Sanitasyon Herkes için erişilebilir su ve atık su hizmetlerini ve sürdürülebilir su yönetimini güvence altına almak*”

“6.1. 2030'a kadar herkesin güvenilir ve erişilebilir içme suyuna evrensel ve eşit biçimde erişiminin güvence altına alınması”

İlgili hedef kapsamında Emirdağ Belediyesi'nin planladığı “*Emirdağ İçme Suyu Barajı*” projesi değerlendirilebilir. Bu barajın tüm ilçenin içme suyu ihtiyacını karşılaması ve su hizmeti ulaştırılmasında tasarruf sağlaması planlanmıştır. “*İçme Suyu Barajı*” Ayrıca, ilçe merkezine çeşmeler kurularak doğal kaynağından çıkarılan yayla suyu ilçe merkezinde kullanıma sunulmuştur.

SKA 7: “Erişilebilir ve Temiz Enerji *Herkes için karşılanabilir, güvenilir, sürdürülebilir ve modern enerjiye erişimi sağlamak*”

Emirdağ Belediyesi'nin “*Kendi Elektrikliğini Kendi Üreten Belediye*” projesiyle belediyenin tesislerinde kullanılacak tüm elektriğin belediye bünyesinde kurulacak olan güneş enerjisi santralinde üretilmesi planlanmıştır. İlçenin gece aydınlatma ve içme suyu için gerekli enerji bedellerinin belediye bütçesinden karşılandığı ve projenin hem belediye hem de vatandaşlar için tasarruf sağlayacağı beyan edilmiştir. Belediyenin enerji tasarrufu, sürdürülebilir enerji ve yenilenebilir enerji kaynakları hakkında bilgiler verdiği, bu faaliyetlerin çeşitli sunum ve atölye çalışmaları ile desteklediği “*Ekolojik Atölyeler*” kurması, çocukların farkındalıklarının ve çevre bilinçlerinin gelişmesi bakımından önemli ve SKA 7'yi destekler nitelikteki bir projedir.

SKA 8: “İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme *İstikrarlı, kapsayıcı ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi, tam ve üretken istihdamı ve herkes için insana yakışır işleri desteklemek*”

“8.5. 2030'a kadar gençler ve engelliler de dâhil bütün kadın ve erkeklerin tam ve üretken istihdama ve insana yakışır işlere erişimlerinin sağlanması ve eşit işe eşit ücret ilkesinin tam olarak benimsenmesi”

SKA 1 kapsamında değerlendirilen Emirdağ Belediyesi'nin projeleri, SKA 8 kapsamında da değerlendirilebilirler.

“8.8. Çalışanların haklarının korunması ve özellikle kadın göçmenler olmak üzere göçmen işçiler ve güvencesiz işlerde çalışan insanlar dâhil bütün çalışanlar için güvenli çalışma ortamlarının geliştirilmesi”

Emirdağ ilçesinde mevcut istihdam, göç ve kalkınma sorunlarının çözülmesine katkıda bulunması, alternatif gelir ve iş kaynakları oluşturulması amacıyla SKA 1 ve SKA 5 kapsamında bahsi geçen belediye projeleri değerlendirilebilirler.

“8.9. 2030'a kadar istihdam yaratan ve yerel kültür ve ürünlerini teşvik eden sürdürülebilir turizmin desteklenmesi için politikalar oluşturulması ve uygulanması”

Emirdağ yaylalarının en önemli değerlerinden yıllık atlarının yaşam alanlarının genişlemesi ve üremeleri için belli noktalarda kış şartlarından korunabilecekleri korunaklar yapılmıştır. Buna ek olarak, Emirdağlarında bulunan yaylalardaki hayvancılık ekonomisine katkı sağlamak ve Emirdağ yayla turizmini harekete geçirmek amacıyla Emirdağ Yayla yollarında parke döşeme ve asfalt çalışmaları yapılmıştır. Ayrıca Belediye, her yıl Yayla Şenliği de düzenlemektedir.

SKA 9: “Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı *Dayanıklı altyapılar tesis etmek, kapsayıcı ve sürdürülebilir sanayileşmeyi desteklemek ve yenilikçiliği güçlendirmek*”

“9.1. *Herkes için uygun fiyatlı ve eşitliğe dayalı bir erişime vurguda bulunarak ekonomik kalkınmayı ve insanların esenliğini desteklemek için bölgesel ve sınırlar arası altyapıyı kapsayan kaliteli, güvenilir, sürdürülebilir ve dayanıklı altyapıların oluşturulması*”

Emirdağ OSB'sinin genişletilme projesi bu başlık altında değerlendirilebilir. OSB'nin genişlemesinin hem mevcut hem de yeni yatırımcılar açısından bir çekim merkezi olması açısından fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Bu projenin gerçekleştirilmesinde belediyenin ilgili bakanlıklar ve Emirdağ Ticaret ve Sanayi Odası ile iş birliği söz konusudur. Belediyenin yine sanayi sitesi yenileme ve genişleme çalışmaları aynı çerçevede ele alınabilir. Belediye, sanayi sitesindeki bu yenileşmeyle hizmet kalitesinin ve yeni iş sahalarının açılması ile bölge istihdamına da katkı sağlanmasını hedeflemiştir.

SKA 10: “Eşitsizliklerin Azaltılması *Ülkeler içinde ve arasında eşitsizlikleri azaltmak*”

Bu amaca yönelik çalışmalar yerel düzeyde yapılmamaktadır.

SKA 11: “Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar *Şehirleri ve insan yerleşimlerini kapsayıcı, güvenli, dayanıklı ve sürdürülebilir kılmak*”

“11.1: 2030’a kadar herkesin yeterli, güvenli ve uygun fiyatlı konutlara ve temel hizmetlere erişiminin sağlanması ve geçekonu mahallelerinin iyileştirilmesi”

Emirdağ Belediyesi’nin ilan ettiği “*Dar Gelirli Vatandaşlara Arsa ve Proje Desteği*” bu amaca yönelik bir faaliyet olarak değerlendirilebilirdi ancak belediyenin Fen İşleri, ilgili projede belediye desteği olmadığı, bu projenin T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı’na bağlı Toplu Konut İdaresi (TOKİ)’nin projesi olduğu bilgisini telefonla vermiştir. TOKİ’nin Emirdağ’da tamamlanmış 1., 2. ve 3. etap konutlarının yanında 4. etap konutlarının yapımı için hazırlıklar yapılmaktadır (Emirdağ Belediyesi, 2024a). Emirdağ Belediyesi, muhtemelen AK Parti belediyesi olduğundan TOKİ’nin projelerini web sitesinde kendi projeleri gibi sunsa da bahsi geçen TOKİ projeleri SKA 11.1. hedefini karşılayacak niteliktedir. Aynı amaç kapsamına giren belediyenin diğer bir projesi, “*10 Metreküp (Ton) Su Bizden*” projesidir. Projeye göre eğitim kurumlarının tükettikleri suyun tamamının, düzenli sosyal yardım alan ihtiyaç sahibi vatandaşların aylık 10 m³(ton) kadar su tüketimi belediye tarafından karşılanması söz konusudur.

“11.4. *Dünyanın kültürel ve doğal mirasının korunması ve gözetilmesi çabalarının artırılması*”

Bu amaca yönelik yerel bir faaliyete rastlanmamıştır.

“11.6. 2030’a kadar hava kalitesine ve belediye atık yönetimi ve diğer atık yönetimlerine özel önem göstererek kentlerin kişi başına düşen olumsuz çevresel etkilerinin azaltılması”

Emirdağ Belediyesi, çöp kamyonlarının giremediği dar sokaklara rahatlıkla girerek cadde ve sokak kenarlarına atılan çöplere anında müdahale etmek, mahalle aralarında biriken inşaat molozlarını toplamak, gelen çağrılar üzerine vatandaşları rahatsız eden çöpleri ortadan kaldırmak amacıyla “çöp taksi” uygulamasını başlatmıştır.

“11.7. 2030’a kadar özellikle kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve engellilerin güvenli, kapsayıcı ve erişilebilir yeşil alanlara ve kamu alanlarına evrensel erişimlerinin güvence altına alınması”

Emirdağ Belediyesi’nin oluşturduğu “*Muhtarlık Ofis*” ve “*Hanımlar Lokali*” projesi ilgili amaç doğrultusunda değerlendirilebilir. Emirdağ halkı ile yerel idare arasındaki iletişimi hızlandırmak amacıyla belediye binası içerisinde Muhtarlık Ofisi ve Kadın Kültür Evi¹⁶ bünyesinde Hanımlar Lokali açılmıştır. Ücretsiz internetin sağlandığı ofiste Belediye Başkanı’nın belirli aralıklarla vatandaşlarla bir araya gelerek onların talep ve şikâyetlerini dinlediği belirtilmiştir. Aynı SKA kapsamında ele alınabilecek bir başka belediye projesi, Yedikapı Barajı etrafında bulunan alana kurulan Tabiat Parkı’dır. Bu alanda tanıtım birimi, tabiat eğitim merkezi, kır evleri, kamp alanı, karavan-çadırli kamp alanı, çim kayağı, zipline, günübirlik kullanım alanları olan kır lokantası, kır kahvesi, mescit, kameriye, tuvalet, piknik üniteleri, kır çadırı, şelale, iskele ve açık hava etkinlikleri yer almaktadır. Belediye, ayrıca etrafında park, yürüyüş ve piknik alanlarının olduğu bir alanda vatandaşlara 40-60 m²’lik alan içerisinde, 8-10 m²’lik ahşap kapalı alanın bulunduğu, tel örgülü, korunaklı hobi bahçeleri tahsis ederek hizmete sunduğunu beyan etmiştir. Bu projenin amacının vatandaşların doğayla iç içe olmalarını ve sağlıklı bir ortamda kendi ürünlerini yetiştirebilmeleri olduğu açıklanmıştır. Son olarak, belediyenin ilçe

¹⁶ Kadın Kültür Evi, doğum günü, nişan, mevlit, eğitim ve örgü günleri gibi programlara ev sahipliği yapmaktadır (Emirdağ Belediyesi, 2024b).

mahallelerinde akıllı park projesi ele alınabilir. Bu proje kapsamında mevcut park alanlarının spor aletleri, yürüyüş yolları, çocuklar için eğlence oyun ve oyun aletleri ile donatılarak yeniden düzenlenmesi, park olmayan mahallelerde ise parklar inşa edilmesi yer almaktadır. Projede parklarda güvenlik meselesi de hesaba katılmış, hırsızlık, kaçırma ve istismar gibi etmenlere karşı güvenliği sağlamak amacıyla parklar kamera sistemleri ile donatılmıştır.

SKA 12: Sorumlu Üretim ve Tüketim *Sürdürülebilir üretim ve tüketim kalıplarını sağlamak*

“12.2. 2030’a kadar doğal kaynakların sürdürülebilir yönetiminin ve etkin kullanımının sağlanması”

Belediyenin bu amaca hizmet edebilecek bir *“Geri Dönüşüm ve Tasarruf Merkezi”* projesi vardır. Proje kapsamında bu merkezde kaynakların tükenmesini önlemek ve atık çöp miktarını azaltmak amacıyla ambalaj atıklarının kaynağında ayrı toplanarak geri kazandırılacak, bitkisel atık yağların kontrolü sağlanacak, kâğıt, alüminyum, plastik, cam ve atık piller toplanacak ve bir bayat ekmek kutusu yerleştirilecektir.

“12b. İstihdam yaratan ve yerel kültür ve ürünlerini teşvik eden sürdürülebilir bir turizm için sürdürülebilir kalkınma etkilerini denetlemeye olanak sağlayan araçlar geliştirilmesi ve uygulanması”

SKA 8.8. kapsamında değerlendirilmiş olan Kadın Kooperatifi’nin kurulması ve bu kooperatif bünyesinde kadınların yürütmüş oldukları faaliyetler SKA 12b’ye de hizmet etmektedir. Ayrıca, belediyenin yöreye ait olan tüketim ürünlerinin markalaştırmaları için tescil ettirmesi de sürdürülebilir kalkınmanın aynı amacına yaramaktadır. Emirdağ’ın koyun yoğurdu, yumurtalı pidesi, güveci ve dolgulu köftesi ile bu tüketim ürünlerinin dışında kalan Emirdağ kilimi, yöreye ait coğrafi işaretli ürünlerdir. Belediyenin *“Kapalı Pazaryeri ve Yöresel Ürünler Pazarı”* kurması, üreticiye uygun mekân temin etmesiyle yerel ürünlerin üretimini teşvik etmesi bakımından önemli bir girişimdir.

SKA 13: *“İklim Eylemi İklim değişikliği ve etkileri ile mücadele için acilen eyleme geçmek”*

Bu amaca yönelik çalışmalar T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yürütülmektedir.

SKA 14: *“Sudaki Yaşam Sürdürülebilir kalkınma için okyanusları, denizleri ve deniz kaynaklarını korumak ve sürdürülebilir kullanmak”*

Bu amaca yönelik çalışmalar yerel düzeyde yürütülmemektedir.

SKA 15: *“Karasal Yaşam Karasal ekosistemleri korumak, iyileştirmek ve sürdürülebilir kullanımını desteklemek; sürdürülebilir orman yönetimini sağlamak, çölleşme ile mücadele etmek; arazi bozunumunu durdurmak ve tersine çevirmek; biyolojik çeşitlilik kaybını engellemek”*

“15.2. 2020’ye kadar her tür ormanın sürdürülebilir yönetiminin sağlanmasının desteklenmesi, ormansızlaşmanın sona erdirilmesi, tahrip edilmiş ormanların eski haline döndürülmesi ve ağaçlandırma ve yeniden ormanlaştırmanın küresel olarak önemli ölçüde artırılması”

İlçenin sembollerinden Adaçal Tepesi’nin eteklerinde yıllardır yapılan ağaçlandırma çalışmalarının ardından Emirdağ belediyesi, Orman Bölge Müdürlüğü ile yaptığı yeni projeye Adaçal Tepesi’nin tamamen ağaçlandırıldığını ve Kent Ormanı Mesire Alanını yenileyerek tekrar hizmete açtığını duyurmuştur.

SKA 16: *“Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar Sürdürülebilir kalkınma için barışçıl ve kapsayıcı toplumlar tesis etmek, herkes için adalete erişimi sağlamak ve her düzeyde etkili, hesap verebilir ve kapsayıcı kurumlar oluşturmak”*

“16.7. Her düzeyde duyarlı, kapsayıcı, katılımcı ve temsil edici karar verme mekanizmalarının oluşturulması”

2019 yılı Ekim ayında Emirdağ Kent Konseyi bünyesinde kurulmuş olan Çocuk Meclisi, SKA 16.7’ye hizmet edebilecek bir faaliyet olarak değerlendirilebilir. Belediye Başkanı Serkan Koyuncu, bir çocuk meclisinin kuruluş amacının çocukların nasıl bir şehirde yaşamayı istediklerini, bu isteklerinin gerçekleştirilmeye yönelik olarak belediyeden beklentilerini (okul, mahalle, park, bahçe, oyun dünyası, kütüphane vs.) öğrenmek olduğunu açıklamıştır. Öte yandan, meclisin demokrasinin tecelli ettiği yer ile konuşma ve kendini ifade etme becerilerinin oluşup geliştiği yer olması nedeniyle, Çocuk Meclisi sayesinde çocukların hem demokratik anlayış hem de hitabet yeteneğini oluşturma ve geliştirme olanağını bulacakları düşünülmüştür.

SKA 17: “Amaçlar için Ortaklıklar *Uygulama araçlarını güçlendirmek ve sürdürülebilir kalkınma için küresel ortaklığı canlandırmak*”

Kaynaklarda Emirdağ Belediyesi’nin içerisinde olduğu herhangi bir iş birliğine dair bilgiye rastlanmamıştır.

SONUÇ

Emirdağ ilçesinin üretim ve yönetim temelli endojen kalkınma sürecinin üç sacayağı belirlenmiştir: Birinci sacayağında sanayi potansiyeli ile ön plana çıkan Emirdağ Belediye Başkanlığı yönetimindeki ilçe merkezi ve buradaki çoklu aktörler (STK’lar, tüccarlar ve sanayiciler) mevcuttur. İkinci sacayağında tarım ve hayvancılık potansiyellerinin ortaya çıktığı ilçenin kırsalını oluşturan köyler ve Davulga ile Gömü beldeleri yer almaktadır. Üçüncü sacayağında ise göç olgusu ve bu olgunun hem yurt içindeki hem de (ve özellikle) Avrupa’daki aktörleri olan Emirdağlı yoğunluklu Türk dernekleri, Emirdağlıların üyesi oldukları STK’lar, Avrupa’da yerel ve merkezi yönetimlerdeki Emirdağlı siyasiler ve iş insanları ile kanaat önderleri bulunmaktadır.

İlçe merkezinde özellikle yaz aylarında Avrupalı Emirdağlıların ilçeye gelmeleriyle canlanan tüketim temelli bir hizmet sektörü ile hâlihazırda sınırlı sayıda firmanın yer aldıkları fakat üretim süreçlerini artırmak ve yeni iş/istihdam yaratmak amacıyla Emirdağ Kaymakamlığı ve Belediye Başkanlığı yönetimindeki OSB’nin, ayrıca Sanayi Sitesinin genişletilme çabaları vardır. Kırsalda alt yapı ve lojistik sorunları ile alet, makine, işçi ve su eksiklikleri gerek tarım gerekse hayvancılık potansiyellerinin optimal düzeyde değerlendirilmelerine mâni görünmektedir. İlçe dışında ortaya çıkıp içsel kaynak teşkil eden göçmenlerin oluşturdukları beşerî, sosyal ve ekonomik sermayeler mevcuttur ancak bu sermayelerden gelen potansiyelin de verimsiz kullanımı söz konusudur.

İlçenin içsel kaynaklarına dayanan kalkınma sürecinde bahsi geçen çoklu aktörlerin bu sürece dâhil olmalarıyla “yönetişim” ve bu sürecin üç sacayağı - ilçe merkezi, ilçe kırsalı ve Emirdağlıların göç alanı - arasındaki iş birliği ve koordinasyon ile maksimum “üretim” ortaya çıkacak, böylece Emirdağ ilçesinin bağlı olduğu ildeki gelişmişlik kademesinde iyileşme olacaktır. İlçenin sürdürülebilir nitelikteki kalkınması için temel öneriler şunlardır: Kaymakamlık ve tüm bileşenleriyle mahalli idareler (Emirdağ, Davulga, Gömü belediyeleri ve muhtarlıklar) arasındaki iş birliğiyle kırsalın belirtilen sorunlarına çözüm üretilmesi ve göçmenlerin terk edip gittikleri verimli tarlaların işlenmesinin teşviki; Avrupa’daki Emirdağlı siyasiler ve STK’lar vasıtasıyla ilçenin kalkınmasına hizmet edecek uluslararası iş birliklerinin yaratılması. Makalede yer verilen BM Gündem 2030 SKA’ları çerçevesinde değerlendirilen belediye projelerine bakıldığında hedefler doğrultusunda anlamlı olsalar da ilgili çerçeve dâhilinde yapıldıklarının ifadesi yoktur. Yani sorun ilçenin somut sosyal-ekonomi-çevre temelli ve belirtilen üç sacayağının koordinasyonunun sağlandığı bir sürdürülebilir kalkınma stratejisinin

olmamasıdır. Projeler, ilçe halkının günlük hayatını kolaylaştıracak nitelikte olsalar da ilçeyi Gündem 2030 vizyonuyla sürdürülebilir kalkınmada daha ileriye taşıyacak yeterlilikte değildir.

Etik Beyan

“Sürdürülebilir Yerel Kalkınma: Emirdağ İlçesi Örneği” başlıklı çalışmanın yazılması ve yayınlanması süreçlerinde Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına riayet edilmiş ve çalışma için elde edilen verilerde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır. Çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir.

Katkı Oranı Beyanı

Çalışmadaki yazarların tümü çalışmanın yazılmasından taslağın oluşturulmasına kadar tüm süreçlere katkı yapmış ve nihai halini okuyarak onaylamıştır.

Çatışma Beyanı

Yapılan bu çalışma gerek bireysel gerekse kurumsal/örgütsel herhangi bir çıkar çatışmasına yol açmamıştır.

KAYNAKÇA

- Afyonkarahisar Ticaret ve Sanayi Odası (2020). *Afyonkarahisar Hayvancılık Raporu*. https://www.afyonkarahisartso.org.tr/atsodisticaretulkerapor/hayvancilik_raporu_birlesik.pdf.
- Angeon, V. ve Callois, J.-M. (2005). Fondements Théoriques du Développement Local : Quels Apports du Capital Social Et De L'économie De Proximité ?. *Économie et institutions*, 6-7, 19-50.
- Arnstein, S. R. (1969). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216-224.
- Arrow, K. (1974). *The Limits of Organization*. New York: W.W. Norton.
- Barca, F. (2008). An Agenda for a Reformed Cohesion Policy A Place-based Approach To Meeting European Union Challenges and Expectations. *EERI Research Paper Series EERI_RP_2008_06*, Economics and Econometrics Research Institute (EERI), Brussels, https://migrantintegration.ec.europa.eu/sites/default/files/201012/doc1_17396_240404999.pdf.
- Bellet, M., Colletis, G., Lecoq, B., Lung, Y., Pecqueur, B., Rallet A., ve Torre, A. (1992). Et Pourtant ça Marche ! (Quelques Réflexions Sur L'analyse Du Concept De Proximité). *Revue d'Économie Industrielle*, 61(3), 111-128.
- Beltürk Haber (2023, 20 Temmuz). *Emirdağ'da İzinsiz Çalışan 11 Yabancı Uyruklu Yakalandı*. <https://www.belturkhaber.be/haber/emirdagda-izinsiz-calisan-11-yabanci-uyruklu-yakalandi-4960>.
- Belussi, F. ve Caldari K. (2009). At The Origin of The Industrial District: Alfred Marshall and The Cambridge School. *Cambridge Journal of Economics*, 33(2), 335-355.
- Boschma, R. (2005). Proximity and Innovation: A Critical Assessment. *Regional Studies*, 39(1), 61-74.
- Bovar, O., Demotes-Mainard, M., Dormoy, C., Gasnier, L., Marcus, V., Panier, I., ve Tregouët, B., 2008. Les Indicateurs de Développement Durable. *L'Économie Française: Comptes et Dossiers*, Paris, Insee, 51-71, http://www.insee.fr/fr/ffc/docs_ffc/ref/ECOFRA08c.PDF.
- Cohen, J. M., ve Uphoff, N. T. (1980). Participation's Place in Rural Development: Seeking Clarity Through Specificity. *World development*, 8(3), 213-235.

- Tinas, R. (2024). Sürdürülebilir Yerel Kalkınma: Emirdağ İlçesi Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 26(47), 1229-1254.
- Dag Hammarskjöld Foundation (1975). *What now? The 1975 Dag Hammarskjöld Report*. <http://www.daghammarskjold.se/wp-content/uploads/2016/07/What-Now-1975.pdf>.
- Dağdemir, Ö., Kartal, Z., Tinas, R., ve Gürbüz, H. (2018). The Impact of Migration on Poverty and Income Distribution in a Rural Region in Turkey. *Remittances Review*, 3(2), 151-176.
- Emirdag.gen.tr. (2024, 7 Şubat). *Emirdağ'ın Yeni Nüfusu Belli Oldu*. <http://www.emirdag.gen.tr/haber/emirdagin-yeni-nuefusu-belli-oldu-12678#:~:text=2023%20yılı%20TÜİK%20verilerine%20göre,ve%20Hocalar%20ilçeleri%20t akip%20etti>.
- Emirdağ Belediyesi (t.y.). *2019/2024 Projeleri*. <https://emirdag.bel.tr/category/projeler/>.
- Emirdağ Belediyesi (2024a). *4. Etap Toki*. <https://emirdag.bel.tr/guncel-projeler/4-etap-toki/>.
- Emirdağ Belediyesi (2024b). *Emirdağ Kadın Kültür Evi Birbirinden Farklı Etkinliklere Ev Sahipliği Yapmaya Devam Ediyor*. <https://emirdag.bel.tr/guncel/haberler/emirdag-kadin-kultur-evi-birbirinden-farkli-etkinliklere-ev-sahipligi-yapmaya-devam-ediyor-2/>.
- Emirdağ Organize Sanayi Bölgesi (t.y.). *Tarihçe*. <https://www.emirdagosb.org.tr/tarihce/>.
- European Commission (t.y.). *Approche Globale de L'ue en Matière de Développement Durable*. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/sustainable-development-goals/eu-whole-government-approach_fr.
- European Committee of the Regions (2023, 14 Temmuz). *Cor and European Commission Call on Local and Regional Authorities to Redouble Efforts to Meet The UN Sustainable Development Goals*. <https://cor.europa.eu/fr/news/Pages/suSKAInable-development-guiding-principle.aspx>.
- Faber, N., Jorna, R., ve Engelen, J. V. (2005). The Sustainability of “Sustainability” —A Study Into The Conceptual Foundations Of The Notion Of “Sustainability.” *Journal of Environmental Assessment Policy and Management*, 7(1), 1–33. <http://www.jstor.org/stable/enviassepolimana.7.1.1>
- Friedmann, J. (2007). The Wealth of Cities: Towards An Assets-Based Development of Newly Urbanizing Regions. *Development and Change*, 38(6), 987-998.
- Gallaud, D. (2018). Dynamiques de Proximité : Pistes de Réflexion Pour un Enrichissement Des Modèles: Le Cas De L'approvisionnement De La Restauration Collective. *Revue d'Économie Régionale ve Urbaine*, 1077-1097.
- Garofoli, G. (1992). *Endogenous Development and Southern Europe*, Aldershot, Hants., England : Avebury ; Brookfield, Vt., USA : Ashgate Pub. Co.
- Gendron, C., ve Revéret, J. P. (2000). Le Développement Durable. *Économies et sociétés*, 37(91), 111-124.
- Grossetti, M. (1998). La Proximité en Sociologie: Une Réflexion à Partir des Systèmes Locaux D'innovation. *Approches Multiformes de la Proximité*, 83-100.
- Jacobs, P. 1990. A Proposed Set of 18 Criteria that Might Characterize Sustainability. in *Achieving Sustainable Development Through Northern Conservation Strategies*. Calgary: University of Calgary Press.
- Jennings, R. (2000). Participatory Development as New Paradigm: The Transition of Development Professionalism: Prepared for the “Community Based Reintegration and Rehabilitation in Post-

- Tinas, R. (2024). Sürdürülebilir Yerel Kalkınma: Emirdağ İlçesi Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 26(47), 1229-1254.
- conflict Settings” Conference, Washington, DC. Online, <http://www.usaid.gov> Accessed, 28(06), 05.
- Kennedy, M. (1997). Transformative Community Planning: Empowerment Through Community Development. *NEW SOLUTIONS: A Journal of Environmental and Occupational Health Policy*, 6(4), 93-100.
- Levitt, P. (1998). Social Remittances: Migration Driven Local-Level Forms of Cultural Diffusion. *International Migration Review*, 32(4), 926-948.
- Naku, D. W. C., ve Afrane, S. (2013). Local Community Development and The Participatory Planning Approach: A Review Of Theory And Practice. *Current Research Journal of Social Sciences*, 5(5), 185-191.
- Pavlovskaa, E. (2014). Sustainability Criteria: Their Indicators, Control, and Monitoring (With Examples from The Biofuel Sector). *Environmental Sciences Europe*, 26, 1-12.
- Pike, A., Rodriguez-Pose, A., ve Tomaney, J. (2017). *Local and Regional Development* (2nd ed.). New York: Routledge.
- Romer, P. M. (1994). The Origins of Endogenous Growth. *Journal of Economic perspectives*, 8(1), 3-22.
- Sadler, B., ve Jacobs, P. (1990). A Key to Tomorrow: On the Relationship of Environmental Assessment and Sustainable Development *Sustainable Development and Environmental Assessment. Perspectives on Planning for a Common Future; Jacobs, P., Sadler, B., Eds*, Canadian Environmental Assessment Research Council, Quebec. https://publications.gc.ca/collections/collection_2021/eccc/En107-3-79-1990-eng.pdf.
- Stöhr, W. (1984). Selective Self-Reliance and Endogenous Regional Development - Preconditions and Constraints. WU Vienna University of Economics and Business. IIR-Discussion Papers No. 19.
- Stöhr, W. ve Taylor, D.R.F (1981) Development from Above or Below? The Dialectics of Regional Planning in Developing Countries. IIR-Discussion Papers, 10. WU Vienna University of Economics and Business, Vienna. <https://core.ac.uk/download/pdf/154897143.pdf>, 9-26.
- Şahbaz, H. (2021). Emirdağ İlçesinde Yaşayanları Göçe Zorlayan Temel Sebepler. *Asia Minor Studies*, 9(2), 852-870.
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Afyonkarahisar İl Müdürlüğü (t.y.). *Emirdağ Sosyal Hizmet Merkezi*. <https://www.aile.gov.tr/afyonkarahisar/kuruluslarimiz/bagli-kuruluslarimiz/emirdag-sosyal-hizmet-merkezi/>.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (t.y.). *Ulusal Raporlar*. <http://www.surdurulebilirkalkinma.gov.tr/dokumine/>.
- T.C. Emirdağ Kaymakamlığı (2023, 28 Aralık). *Gönül Elçileri Vatandaşlarımızın Kalbine Dokunmaya Devam Ediyor*. <http://www.emirdag.gov.tr/gonul-elcileri-vatandaslarimizin-kalbine-dokunmaya-devam-ediyor>.
- Torre, A. (2018). Les Moteurs du Développement Territorial. *Revue d'Économie Régionale et Urbaine*, 711-736.
- Torre, A., ve Zimmermann, J. B. (2015). Des Clusters aux Écosystèmes Industriels Locaux. *Revue D'économie Industrielle*, (152), 13-38.

- Tınas, R. (2024). Sürdürülebilir Yerel Kalkınma: Emirdağ İlçesi Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 26(47), 1229-1254.
- Toedtling, F. (t.y.), “Endogenous Regional Development: – Origins, Key Ideas And Present Relevance”, WU Institute for Multilevel Governance and Development, https://www.wu.ac.at/fileadmin/wu/d/i/mlgd/Downloads/Toedtling_Endogenous_Regional_Development_WU1.pdf.
- Tınas, R., Kartal, Z., Dağdemir, Ö., ve Gürbüz, H. (2023). Emirdağ İlçesinden Avrupa’ya Göçte Bağlayıcı Sosyal Sermayenin İşlevselliği. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(1), 85-103.
- Türkcan, B. (2012), *Yüksek Teknolojili Endüstriler ve Dinamik Bilgi Dışsallıklarının Bölgesel Ekonomik Büyüme Üzerine Etkileri (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Ünal, Ç. ve Yücel B. (2022a). “Emirdağ’ın Tarım Potansiyeli İl Ekonomisindeki Yeri ve Sorunları”, Şenel, Ü., Temizsu, M., Yücel, B. (Ed.), *Emirdağ Araştırmaları Tarih - Kültür – Ekonomi* (ss. 255-276). Çanakkale: Paradigma Akademi Yayınları.
- Ünal, Ç. ve Yücel B. (2022b), “Emirdağ’ın Hayvancılık Potansiyeli İl Ekonomisindeki Yeri ve Sorunları”, Şenel, Ü., Temizsu, M., Yücel, B. (Ed.), *Emirdağ Araştırmaları Tarih - Kültür – Ekonomi* (ss. 277-317). Çanakkale: Paradigma Akademi Yayınları.
- Vazquez-Barquero, A. (2002). *Endogenous Development: Networking, Innovation, Institutions and Cities* (1st ed.). London: Routledge.

Extended Abstract

Sustainable Local Development: The Case of Emirdağ District

The research question of this article is where Emirdağ district is, as a local example, in achieving the 17 Sustainable Development Goals (SDG) within the scope of the UN “Agenda 2030”. First, the three approaches underlying the local/regional development theory in which social capital is inherent – “endogenous development”, “participatory development” and “proximity economy” – were examined: Then, the three poles – social, economy, environment – of sustainable development and Turkey’s development/sustainable development approaches are presented. Finally, the projects carried out between 2019 and 2024 by the Emirdağ Municipality headed by Serkan Koyuncu itself or with the support of ministry units and the District Governorate were evaluated within the framework of Agenda 2030. The sources that provide access to these projects are the websites of the municipality and ministry units, the District Governorate, and other sources are the municipality’s social media accounts and the media. The reason why Davulga and Gümü municipalities which are parts of the local government were excluded from the analysis is that they did not present activities that could be evaluated within the scope of the purpose of the study.

As a result of the research, three pillars of the endogenous development process of Emirdağ district based on production and governance were determined: In the first pillar, there is the district center under the municipality of Emirdağ, which stands out for its industrial potential, and the multiple actors (NGOs, traders and industrialists) present there. The second pillar includes the villages as well as the towns of Davulga and Gümü that form the rural area of the district, where agricultural and livestock potential emerge. The third pillar is the phenomenon of migration and the actors of this phenomenon both in the country and especially in Europe, including Turkish associations with a high concentration of people from Emirdağ, the political figures from Emirdağ present in local and central governments in Europe, businessmen and opinion leaders once again from Emirdağ.

There is a consumption-based service sector in the district center, which is revitalized with the arrival of European people from Emirdağ, especially in the summer months, and there are efforts to expand the Organized Industrial Zone managed by the Emirdağ District Governorship and Municipality which currently includes a limited number of companies, and the Industrial Site, to increase production processes and create new business/employment. Infrastructure and logistics problems and the lack of tools, machinery, workers and water in rural areas seem to prevent the optimal use of both agriculture and livestock potentials. There are human, social and economic capitals created by immigrants who emerge outside the district and constitute internal resources, but the potential coming from these capitals is also used inefficiently.

With the involvement of the multiple actors mentioned in the development process based on the internal resources of the district, maximum “production” will emerge with “governance” and the cooperation and coordination between the three pillars of this process: the district center, the district rural area and the migration area of the Emirdağ people. Thus, there will be an improvement in the development level of the province in the province of Afyonkarahisar where it is located. The basic suggestions for the sustainable development of the district are as follows: Producing solutions to the mentioned problems of the rural area through cooperation between the district governorship and all its components and local administrations (Emirdağ, Davulga, Gümü municipalities and headmen’s offices) and encouraging the cultivation of the fertile fields abandoned by the migrants; Creating international collaborations that will serve the development of the district through Emirdağ politicians and NGOs in Europe. When we look at the municipal projects evaluated within the framework of the UN Agenda 2030 SDGs included in the article, although they are meaningful in line with the goals, there is no statement that they are carried out within the relevant framework. In other words, the problem is that the district does not have a sustainable development strategy based on social-economy-environment pillars and in which the coordination of the three mentioned pillars is ensured. Although the projects are capable of making the daily life of the district people easier, they are not sufficient to take the district further in sustainable development with the Agenda 2030 vision.
